

תשורה

משמחת הנישואין של
שמואל הלוי וחי' מושקא
שוסטערמאן

ח' ניסן ה'תשפ"ד

ב"ה.

פתח דבר

לזכרון טוב, יום כלולת צאצאינו החתן הרב התמים שמואל הלוי שי' עם ב"ג הכלה מ' חי' מושקא תי', הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק – מיוסד על ההנהגה בעת שמחת הנישואין של כ"ק אדמו"ר – בתשורה המוסגרת בזה.

*

התשורה כוללת:

(א) הוספות למכתבים בכתי"ק

(ב) אוסף כתבי יד קודש

(ג) יומן מבית חיינו משנת תשכ"ב

(ד) הוספה – מכתב מהרב דובער ע"ה בוימגארטען לסבה רבה של החתן הרב צבי ע"ה שוסטערמאן.

יצויין שרוב החומר בתשורה זו מתפרסם בזה לראשונה.

*

ויהי רצון, שתיכף ומיד "ישמע... קול ישון וקול שמחה" האמתית, כאשר "נוכה זעהן זיך מיטן רבי'ן", בהתגלות כ"ק אדמו"ר, תיכף ומיד ממוש!

משפחת גאנזבורג

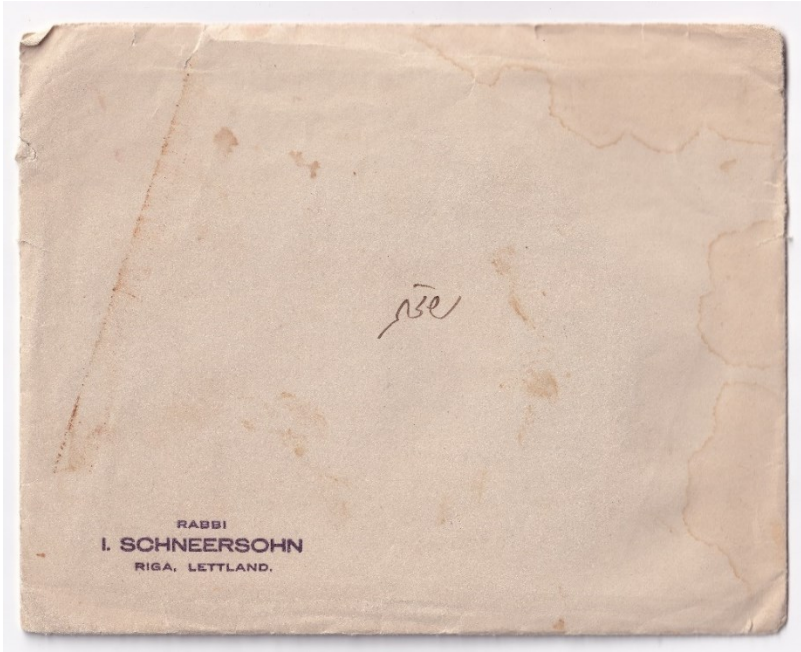
משפחת שוסטערמאן

חי' ניסן ה'תשפ"ד

"ימים אחדים לפני יא ניסן"

ברוקלין, ניו.

התשורה שחולקה בעת חתונת כ"ק אדמו"ר

ק צ ג ה י"ת

שלום וברכה

אבינו ר' אהרן שני אבא ביה ביה הולת הנהולת ג'
 ח' נוסף תמי יצא פל התחן המי ג' ג'מז אענא סי' הנג
 הנה אכרס אמ כל הנהולת חלק השמת אקפון גקרוז
 עמחוק, הקשורה העסקת קנה. הקמת גבתס כפי יג'
 קצו של הוג כק אדמו"ר אאגור. אהינו הראשון. הנין
 הנהולת ג'הקאלהה נהגד ידע חקר סגולה יהי"ל אל רשטי
 נשט ועד עזר. כתוכני. ידיונ אש. ר' איהו יאז. וכל
 גמלי טורה יאז.

קטנה וקטנה

ישיבה - תושב-תגזיז ד'הקאוטש'
 ג' י' כ'אן קתפ'ס. ו'ארעא.

פירשת זבתק קרס גז הוא. בי החס פין החסידו
 ונקריהו בעת ההיא הי קרבי ביה. אשר באמת האספית
 אל חנך מנחם חיו קדושת אהרנים ונחל טובה נלמדי החסיד
 בעת אבא אדמו"ר פון נקריהו וגמלי אהולת אכרס עזקת י'
 נחמך אנו גמלאמי ענד כ'נס קרלה המסיב ר' יאז ה'יראל
 נע אשר בחטה שיה שני (ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'ג'
 והסתכלו בדר הבלת שלו ואספיקו הנהא עתק' חסידי רגג
 נע חייב אל הלקיחו וינח קדושה נלמדי גלד פ'אמי. גרוס
 הקטנות שסאלו. נהג החסיד רידיק בע'
 באמת קנה של ריפון הנהולת איהו כ'ה נוחה. אהנו
 הבריק אהפי. זלל הנהא אלס ע'ל חלק. נזמת היא עונות אנו
 אהיה אדמו"ר דרוסק. ונכון אהקדו זיהאנו ית' חקא פ'אג
 אל ס'פ'ין קפולענבורג סגולת הנהקרת אל יוראל אל'ה
 וסול כ'גוד אלקי אלא סתפי ינהו נעקרת נעון חייב ג' אר'
 צלה ע' גורץ הקט'ס נע' נלמדי החול בעת אנו ג'
 וקתב אלול ריפון גהיה אל ריפון הנהולת גמלי
 זה החסיד ר' ג'ה נע'

אחי יצחק בן ישראל וקשת אעורר מוח עהרה בלבו הטט אעקיר על אמתו כשהיה לי העקיר על זכו
להיות ין הטעלבי ורקש אחיה ברבים עתעק יו אצורתי קובא יהי הכעז ולעשו אמת אמת ולען
השלי כ אן שלו יוצא אטיק אריכה חו זקבט אמתות לש אסק חוב הברות והמלאות הן עמלות לש
הרמיקצולק אמת ונעמו בטחום טרכי אב היועטי יחיקו הארופ עהיו ארבו אמת ולא יאמר
אחרי נין חו קצבת ואמר שלו של אצרה כרס גברטק דש וטובו אונת אקורגול

המכתב הזה נחשף (בלודיק) מעבר לדה. הוא תמונת הדרת קדש. נוח כתב יד קדשו של הוד כיס אאומרי. אהומרי אבינו הראשון.
רפנו הגדול ועוקלחיה נכנים זייע.

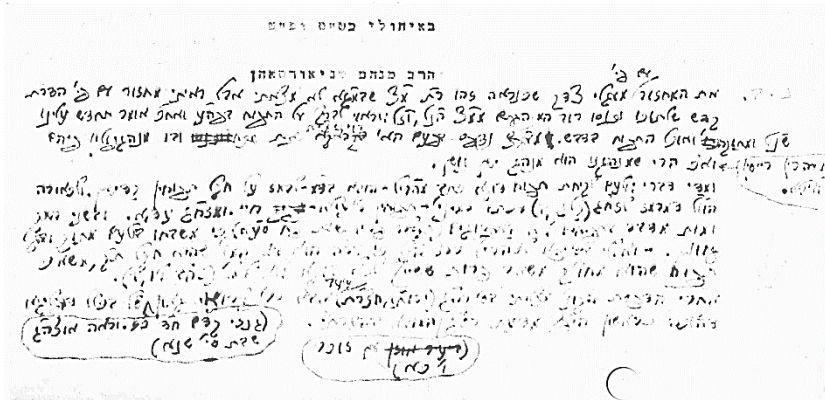
אחי יצחק בן ישראל וקשת אעורר מוח עהרה בלבו הטט אעקיר על אמתו כשהיה לי העקיר על זכו
להיות ין הטעלבי ורקש אחיה ברבים עתעק יו אצורתי קובא יהי הכעז ולעשו אמת אמת ולען

אחי יצחק בן ישראל וקשת אעורר מוח עהרה בלבו הטט אעקיר על אמתו כשהיה לי העקיר על זכו
להיות ין הטעלבי ורקש אחיה ברבים עתעק יו אצורתי קובא יהי הכעז ולעשו אמת אמת ולען

אחי יצחק בן ישראל וקשת אעורר מוח עהרה בלבו הטט אעקיר על אמתו כשהיה לי העקיר על זכו
להיות ין הטעלבי ורקש אחיה ברבים עתעק יו אצורתי קובא יהי הכעז ולעשו אמת אמת ולען

הוספות למכתבים

א

הוספה למכתב למהורש"י זיון מוח"י תמוז, תש"ט (נדפס עם שינויים קלים באג"ק ח"ג ע' קמוג ואילך):

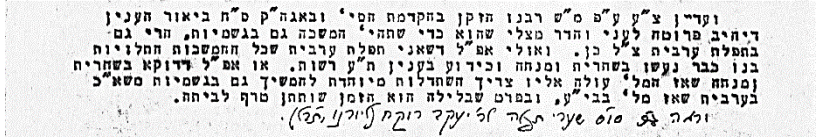
נ.ב. את המחזור עם פי' מועגלי צדק שכנראה זהו ר"ת מ"צ שבמג"א לא מצאתי אבל ראיתי מחזור עם פי' הדרת קדש שלתוכו נכנסו רוב המנהגים ממ"צ הנ"ל, וז"ל: וראוי לברך על התפוח בפה"ע ואח"כ אומר תחדש עלינו שני"ט ומתוקה פ"י ואוכל התפוח בדבש. זמעג"צ נדפס בפעם הא' בקראקא בוויניציא שנת שכח וצנפנ"ו ובו מנהג פולין פיהם ומועהרין רייסין וליטא. וא"כ הרי שמנהגנו הוא מנהג ישן נושן.

ומדי דברי: טעם לקיחת תפוח דוקא כתב מהרי"ל - הובא בד"מ - לרמוז על הקל תפוחין קדישין. ולכאורה הול"ל דמרמז לזה"ג (קלג, ב) דכתב דמיני - תפוחין דלעילא - נציץ חיי. ומזה"ג עד, א. ובשני המקומות מדובר בתפוחים ולא באתרוגים (תוד"ה פרוי שבת פח סע"א) כי משבחו בטעם מתוק ובע' גוונין. - ואולי עדיפא למהרי"ל רמז הנ"ל כי בר"ה הוא בנין המל' שהיא הקל ת"ק, משא"כ תפוח שהוא מחולק משאר פרות ששייך לו"א דוקא ולא למל' (זה"ב טו, ב).

אחרי הדפסת הקונ' מצאתי בס' רה"ג (ירות"ו, חצר"ת) ע' 74 מובא דר' נטרונאי גאון (גנזי קדם ח"ד כו. וראה אוצה"ג שבת ס"י שנה) ס"ל בכלל דופליגא הדלכה כראשון היפך מדעת רס"ג (בניגד און עיין זוכר ו' כא) המובא בהערת.

ב

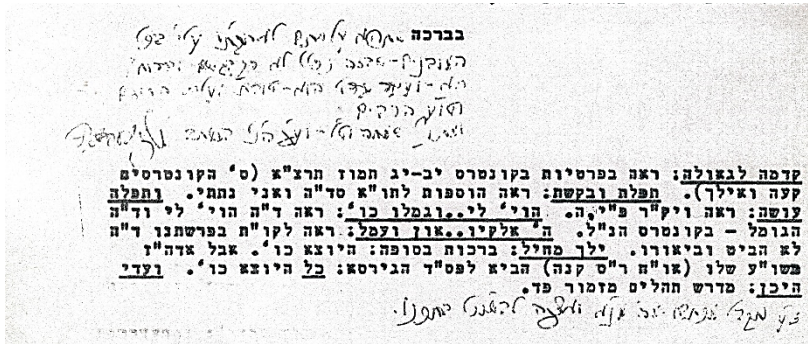
הוספה למכתב להר' רפאל ברוך טולידנו מי"ד תמוז, השי"ת (נדפס) (בהשמטת קטע הראשון)
 באג"ק ח"ג ע' (שלט) :

ועדיין צ"ע ע"פ מ"ש רבנו הזקן בהקדמת הסי' ובאגה"ק ס"ח ביאור הענין
 דיהיב פרוטה לעני והדר מצלי שהוא כרי' שחיה' המסכה גם בגשמיות, הרי גם
 בתפלה ערבית צ"ל כן. ואולי אפ"ל רשאי תפלה ערבית שכל החמסכות החלויות
 בנו כבר נעשו בשחרית ומנחה וכירוע בענין ח"ע רשות. או אפ"ל דדוקא בשחרית
 ומנחה שאז המל' עולה אליו צריך השתדלות מיוחדת להמשיך גם בגשמיות
 בערבית שאז מל' בבי"ע, ובפרט שבליילה הוא הזמן שותתן טרף לביחה.

וראה ג"כ סו"ס שערי תפלה לר' יעקב רוקח (ליורנו, תר"ל).

ג

הוספה למכתב כללי-פרטי מי"ג תמוז, תשכ"ג:

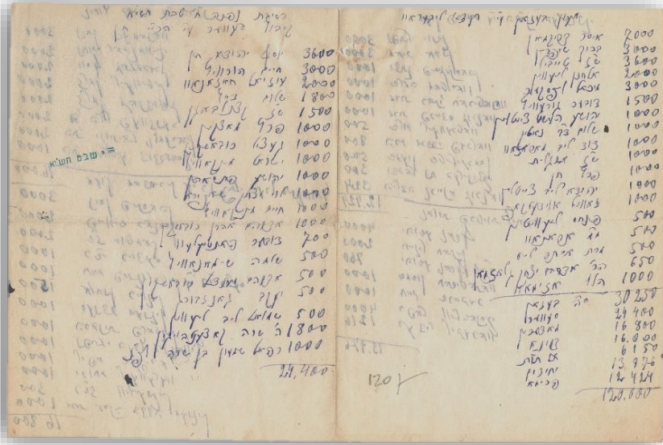
בברכה שתהא עלייתם לאהקת"ו עלי' בכל המובנים - שבוה נכלל לא רק ב"גשם וברוח", כ"א -
 ועיקר גדול הוא - טובות ועלית היחידים וטו"ע הרבים

ומתוך שמחה וט"ל - וע"פ הנ"ל במכתב [חתי"ק]

ז"ע נתקבל מכתבו מזה' מנ"א ואצפה לבשו"ט בתכנו.

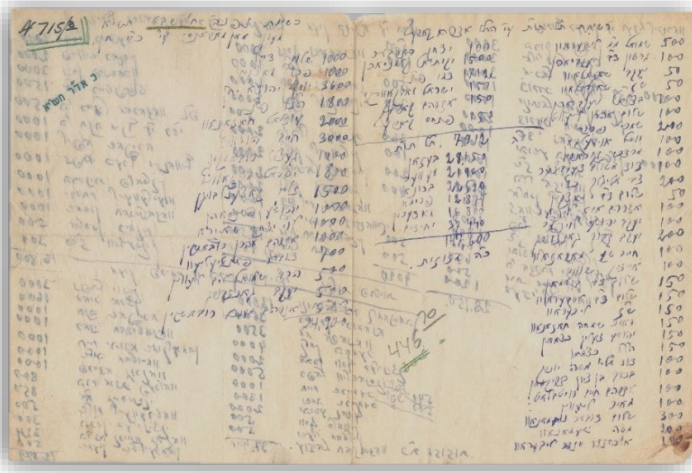
כתבי יד קודש

א

על "רשימת נפנה" מוח' טבת תשי"א, ציין כ"ק אדמו"ר:

120

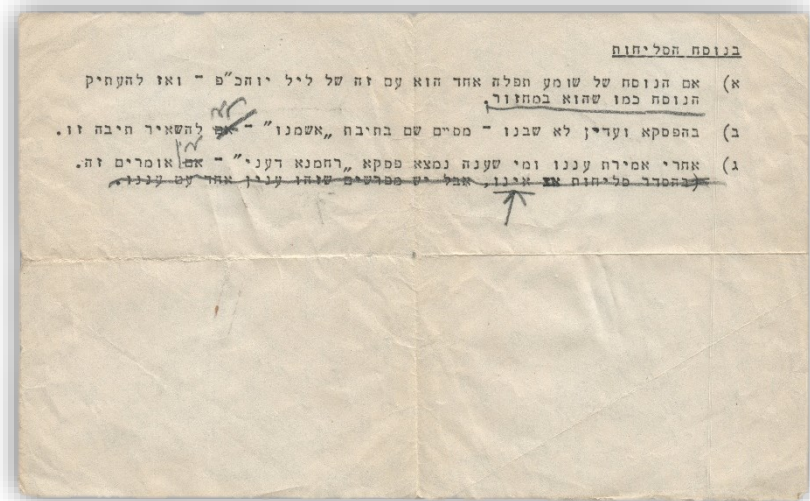
על "רשימת נפנה" מוכ' אד"ר תשי"א, ציין כ"ק אדמו"ר:

70

446

ב

מענה לעורכי הסליחות שכתבו:

"בנוסח הסליחות"

(א) אם הנוסח של שומע תפלה אחד הוא עם זה של ליל יוהכ"פ - ואז להעתיק הנוסח כמו שהוא במחזור.

(ב) בהפסקא ועדין לא שבנו - מסיים שם בתיבת "אשמנו" - אם להשאיר תיבה זו.

(ג) אחרי אמירת עננו ומי שענה נמצא פסקא "רחמנא דעני" - אם אומרים זה. אינו, אבל יש מפרשים שזהו ענין אחד עם עננו].

בשאלה הראשונה מתח כ"ק אדמו"ר קו תחת התיבות "[להעתיק] הנוסח כמו שהוא במחזור."

בשאלה השני' מחק כ"ק אדמו"ר תיבת "אם" וכתב:

לא [להשאיר תיבה זו]

בשאלה השלישית מחק כ"ק אדמו"ר תיבת "אם", וכתב:

אין ["אומרים זה"]. ומחק המושך השאלה. וכן סימן בחץ להתיבה ["בהסדר דסליחות] אינו."

ג

הערות כ"ק אדמו"ר על "הרב רבי הלל מפאריטש - א) שתי תשובות ב) שני מאמרים" - יו"ל ע"י קה"ת ב"עשרים במנחם אב ה'תשי"ד".

להוסיף הערות בשולי הגליון

לתחלת השו"ת ע"ד קמוש"פ

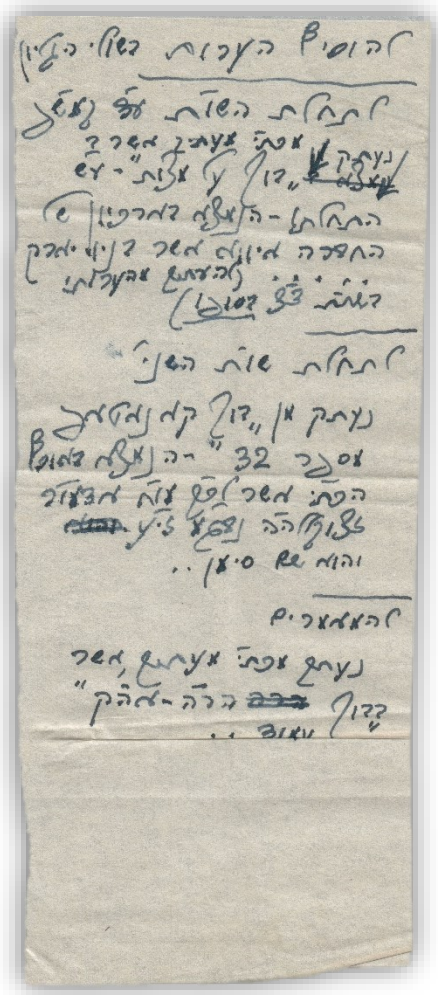
נמצא ב נעתק מכת"י מעתיק אשר ב"בוך על מצות" - ע"ש התחלתו - הנמצא בארכיון של החברה איווא אשר בניו יארק . . . . . (להעתיק מהערותי בשו"ת צ"צ בסופו)

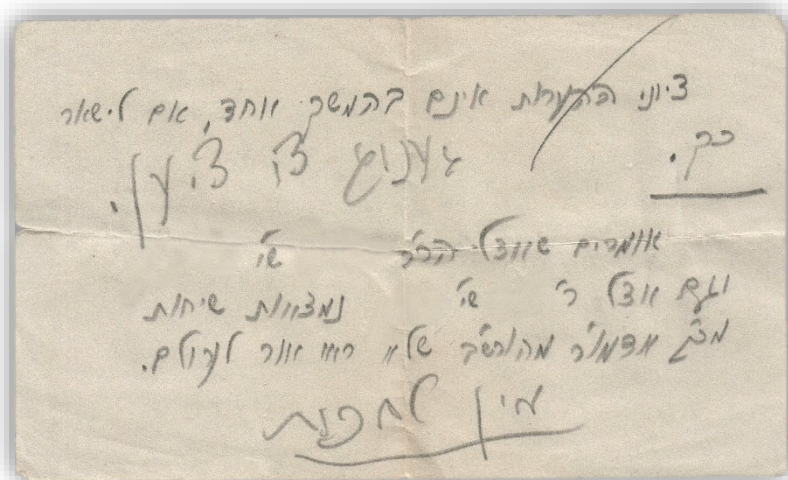
לתחלת שו"ת השני

נעתק מן "בוך קאנאטאפ מספר 32" - הנמצא באוסף הכת"י אשר לכ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ע"ה וא הוא שם סימן ..

להמאמרים

נעתק מכת"י מעתיק, אשר ב"בוך הרה הר"ה - אה"ק" עמוד ..

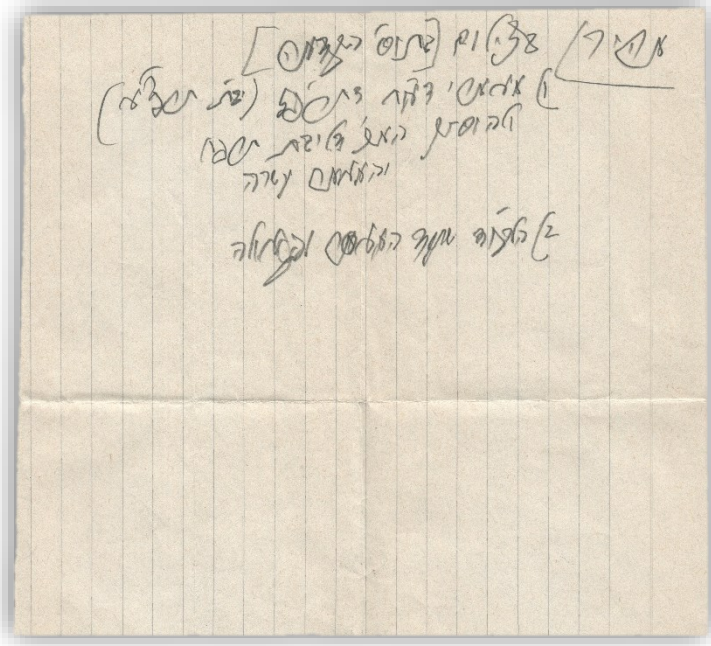
על פתק של המזכיר הריל"ג שכתב, כנראה, בקשר ל"ספר השיחות - תורת שלום":
"ציוני ההערות אינם בהמשך אחד, אם לישאר כך.

אומרים שאצל הר"ר [...] שי' [...] וגם אצל ר' [...] שי' [...] נמצאות שיחות מכ"ק אדמו"ר
מהורש"ב שלא ראו אור לעולם"

בשאלה הראשונה מחת כ"ק אדמו"ר קו תחת התיבה "לישאר] כך", וכתב:
גענוג צו ציען.

על השאלה השני' ענה כ"ק אדמו"ר:
אין לחכות

ה

מענה כ"ק אדמו"ר:

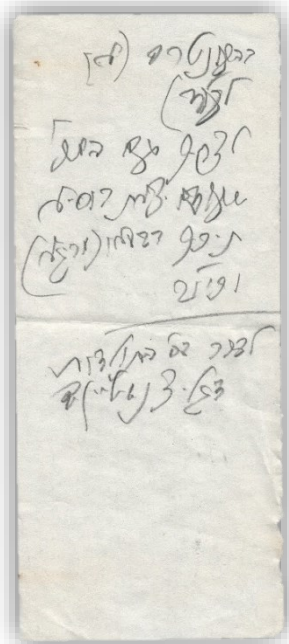
מהיר

בצילום [בתוס' הקדמה]

- (1) מאמרי דא"ח דתרפ"ז (יב"ת תרצ"א)
ולחוסוף המב' דליבת תרפה
והמאמר עשרה
- (2) הלקו"ד שעד המאסר והגאולה

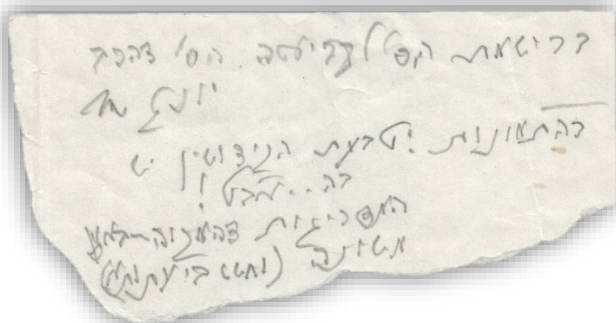
1

מענה כ"ק אדמו"ר בהמשך למוענה הנ"ל:
בהקונטרס (או לקו"ד)
לצרף גם המכ' שקודם יצאת רוסיא תיכף בבואו (מריגא)
וכיו"ב

לברר בס' התולדות דגליצנשטיין שי'

2

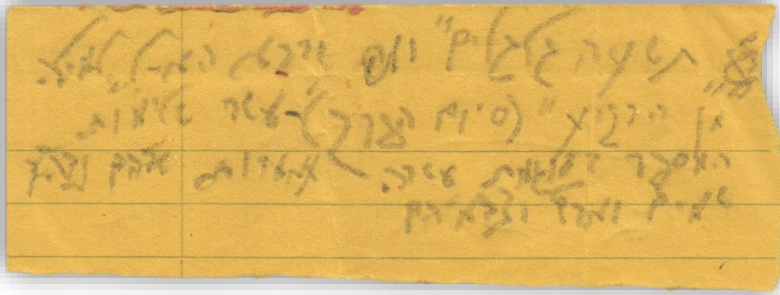
מענה כ"ק אדמו"ר:

ברישמת הס' לקריאה הס' דהרב יונג שי'

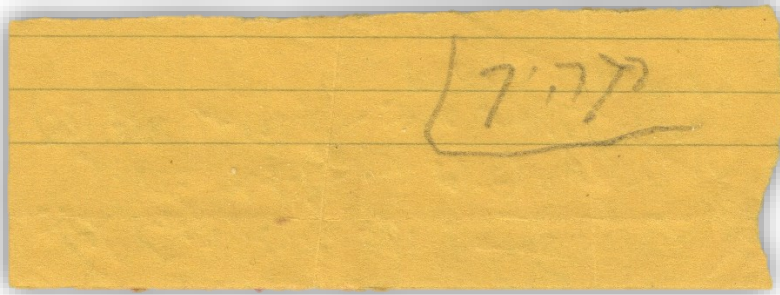
בהתמונות: טבעת הקידושין יש בה . . אב"ט!

המדריגות דהמקוה - באופן משונה (חשש ביעתותא)

ח

תשעה באב" ויום שבת
שנת
האסתר יושבת
על-הגדה וצבאות

קהיל

"צעטל" בקשר לשיחת ש"פ בשלח, תשמ"ז:

ר"פ "תשעה גלגלים" ומה שברא הא-ל "למטה מן הרקיע" (סיום הפרק) - עשר שלימות המספר בדוגמת עשרה מאמרות שבהם נבה"ע שמים וארץ וצבאיהם

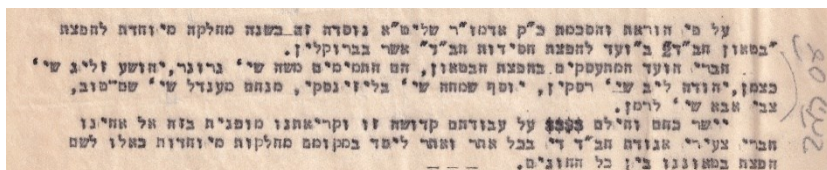
בצד השני של הדף כתב:

מהיר

הגהות על בטאון הב"ד

חוברת ט'

א

הגהות על הפתח דבר :

ליד הקטע שהי' כתוב "חברי הועד המתעסקים בהפצת הבטאון, הם התמימים משה שי' גרונר, יהושע זליג שי' כצמן, יהודה ליב שי' רסקין, יוסף שמחה שי' בליזנסקי, מנחם מענדל שי' שם טוב, צבי אבא שי' לוימן.
י"ש ביום ו'ה'ל'ם 1922 על עבודתם קדושה זו זקריאנו מנסת' בזה אל אחינו חברי צעירי אגודת הב"ד די' בכל אתר ואתר לימד במקומם מהלכות מיוחדות כאלו לשם הפצת בטאוננו בין כל החוגים.

ע"ס הא"ב

חוברת י'

ב

הגהות על הכתבה "ספרי הוצאת קה"ת".

.. כמאיתים פשלוש מאז יותר משלוש מאות ספרים וקונטרסים נדפסו מאז על ידי הוצאת קה"ת ..

ג

ומטובו לספר ד"ר ת"ח להמחבר דספר זה על התשורה. ואם אפשר לשלוח גם שאר ספרי
 להמחבר אלישי, או בחילוף דספרי הוצאת קה"ת, הרי ת"ח מראש. ויישר חילי
 דהמחבר על הדפסת ספר הנוגע לנסתר דתורה בכלל, ולספר הזוהר בפנים, כי ב"י יפקון
 בני ישראל מן גלותא ברחמי, בב"א.

הגהות על מכתב מי"ז סיון תשי"א:

ומטובו למסור ת"ח להמחבר דספר זה על התשורה. ואם אפשר לשלוח גם שאר
 ספרי להמחבר שלג דכאן, או בחילוף דספרי הוצאת קה"ת, הרי ת"ח ספרי
 מראש. ויישר חילי דהמחבר על הדפסת ספר הנוגע לנסתר דתורה בכלל, ולספר
 הזוהר בפרט, כי ב"י יפקון בני ישראל מן גלותא ברחמי, בב"א.

ד

ג) שואל הוא כוונתי במכתבי לחג הלילה בהתיבות "אף אם עי"ף מזכירה הי"י לשנות
 מהטבע וההרגל שלו- הנה צריך עיון במה נתקשה, כי כוונתי כפשוטה, שבני הישיבות
 הורגלו בענין דתלמוד גדול, ובמילא חדש בעיניהם הדרך להקדיש חלק מזמנם שיכולים
 לשגשג בתורה ותחת זה להשתמש בו לקרב הסביבה שלו בעיניהם הדרך להקדיש חלק
 לימוד אל"ף ב"ת, עברי וכו' וכו' וכמה מבני הישיבות מטעמים זה לעצמם, שזהו מצד
 היראה שמ"ס, שכ"ן שפסקו רצ"ל שמצד שאמשי לעשוה ע"י אחי"ם, הרי אין מבטלין ת"ח
 בשביל זה דאפי' תשב"ר אין מבטלין בשביל בנין בית המקדש וכו' וכו' הרי אין להם
 להטיד ח"ו מן התורה אפילו לרגע, ועל הקב"ה להבטיח את התינוך הכשר של בני זמננו
 ישראל העומדים בסכנת סמיעה וכפירה חיל"ת, אבל באמת אין זה מצד היראה שמ"ס, אלא
 מצד היראה (וכידוע המירוש במיז"ל כך היא אוסרת על התינוך, ה"ז אומר לו עשה כך
 וכן, שלבארה אין מובן מהו הלשון פ"ך שה"י צ"ל עשה זאת אלא שז"ך הי"א הוא
 שבתהלה כשגב להאדם הירא ושלם אמירה פ"ך, שגם הוא הי"א מסיים ע"ו, אלא שטעור
 בזה טעם שיש לו אח"ה בזה, ובמילא כעבור א"ה זמן, שנות לו להשתמש יו"ת, עי"ף
 ג"ת לו האמרי"ת ש"אמ"ס ל"ך ועבוד ע"ו, ובענין זה יש להזהר בפרט מהסתות
 הי"א, כי זון שאכל בני הישיבות זהו המצ"ל שלהם, וכידוע שאלו השוקרים בתורה ב"ה אה"י
 (היינו קודם שבני"ם בשביל גודל ערך התורה) ת"ה שקדנים בטבע, ואינם להוסיף ב"ב אח"י
 עניני שוק וקלות רש"י והחייגל שלהם, כי האלו שזכרנו להישיבה ל"ה מנין טעמם עצמם
 א"ע"מ סתיה הור"ם ומורי"ם, אף שזהו הי"סן טעמם, הנה אנשי שחרזגל בני"ם הישיבה
 ומדינה, קשה להם למירוש מזה, וכידוע מאמר החכם אשר היביל נעשה טעם שג"י.

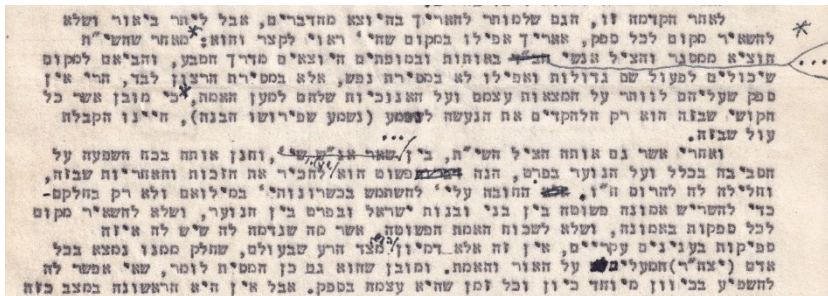
הגהות על מכתב מב' תמוז תשי"ב:

ג) שואל הוא כוונתי במכתבי לחג הפסח בהתיבות-אף אם עי"ז מוכרח יהי לשנות
 מהטבע וההרגל שלו- הנה צריך עיון במה נתקשה, כי כוונתי כפשוטה, שבני
 הישיבות הורגלו בענין דתלמוד גדול, ובמילא חדש בעיניהם הדרך להקדיש חלק
 מזמנם שיכולים לשגשג בתורה ותחת זה להשתמש בו לקרב הסביבה שלו בעיניהם
 פשוטים, כמו שמירת שבת, לימוד אל"ף ב"ת, עברי וכו' וכו' וכמה מבני הישיבות

מטעמים זה לעצמם, שזהו מצד היראת שמים, שכיון שפסקו רז"ל שמצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, הרי אין מבטלין ת"ת בשביל זה ואפי' תש"ר אין מבטלין בשביל בנין בית המקדש וכו' וכו' הרי אין להם להפרד ח"ו מן התורה אפילו לרגע, ועל הקב"ה להבטיח את החינוך הכשר של בני ובנות ישראל העומדים בסכנת טמיעה וכפירה היל"ת, אבל באמת אין זה מצד היראת שמים, **אלא כי מצוה עוברת היא ואין די אחרים העושים אותה, אלא זהו מעצת היצר *** [סימון להתחלה פיסקא בפ"ע, וכן להלן] (וכידוע הפירוש במרז"ל כך היא אומנתו של היצ"ר, היום אומר לו עשה כך וכו', שלכאורה אינו מובן מהו הלשון כן שהי' צ"ל עשה זאת, אלא שדרך היצ"ר הוא שבתחלה כשבא להאדם הירא ושלם אמירתו כן, שגם הוא היצ"ר-- מסכים ע"ז, אלא שמערב בזה טעם שיש לו אחיזה בזה, ובמילא כעבור איזה זמן, שנח לו להתפשט יותר, עי"ז ניתן לו האפשריות שיאמר סו"ס לך ועבוד ע"ז), * ובענין זה יש להזהר בפרט מהסתות היצ"ר, כיון שאצל בני הישיבות זהו הטבע שלהם, * וכידוע שאלו השוקדים בתורה בילדותם (היינו קודם שמבינים בשכל גודל ערך התורה) הי"ה שקדנים בטבע, ואינם להוטים כ"כ אחרי עניני שחוק וקלות ראש), * **וההרגל שלהם, כי אפילו אפס:שאלו שנכנסו להישיבה לא ברצון מפני טעמים עצמם אלא ע"פ הכרח הורים ומורים, אף שזהו היפך טבעם, הנה אחרי שהורגלו בחיי הישיבה וסדרה, קשה להם לפרוש מזה, וכידוע מאמר החכם אשר הרגל נעשה טבע שני.**

ה

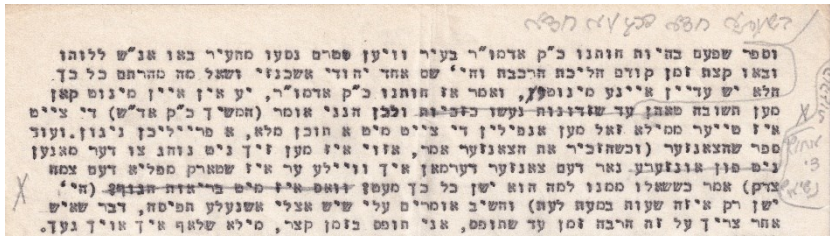
הגהות על מכתב מכ"ב אלול, תשי"ד :

לאחר הקדמה זו, הגם שלמותר להאריך בהיוצא מהדברים, אבל ליתר ביאור ושלא להשאיר מקום לכל ספק, אאריך אפילו במקום שהי' ראוי לקצר והוא: * מאחר שהשי"ת הוציא ממסגר והציל אנשי אפס... באותות ובמופתים היוצאים מדרך הטבע, והביאם למקום שיכולים לפעול שם גדולות ואפילו לא במסירת נפש, אלא במסירת הרצון לבד, הרי אין ספק שעליהם לוותר על המצאות עצמם ועל האנוכיות שלהם למען האמת, * כי מובן אשר כל הקושי שבזה הוא רק להקדים את הנעשה לנשמע (נשמע שפירושו הבנה), היינו הקבלת עול שבזה.

ואחרי אשר גם אותה הציל השי"ת, בין שאר אנשי ש. . . וחנן אותה בכך השפעה על הסביבה בכלל ועל הנוער בפרט, הנה דבר הפשוט הוא שעלי להכיר את הזכות והאחריות שבזה, וחלילה לה להרוס ח"ו. אלא החובה עלי להשתמש בכשרונותי במילואם ולא רק בחלקם - כדי להשריש אמונה פשוטה בין בני ובנות ישראל ובפרט בין הנוער, ושלא להשאיר מקום לכל ספקות באמונה, ושלא לשכוח האמת הפשוטה, אשר מה שנדמה לה שיש לה איזה ספיקות בענינים עקריים, אין זה אלא דמיון הבא מצד הרע שבעולם, שחלק ממנו נמצא בכל אדם (יצה"ר) המעליסם על האור והאמת. ומובן שהוא גם כן המסית לומר, שאי אפשר לה להשפיע בכיוון מיוחד כיון וכל זמן שהיא עצמה בספק.

חוברת י"ג

ו

הגהות על "רשימה קצרה מחודש תשרי תשי"ז בבית כ"ק אדמו"ר שליט"א":

. . וספר שפעם בהיות חותנו כ"ק אדמו"ר בעיר וויען וטרם נסעו מהעיר באו אנ"ש ללוהו ובאו קצת זמן קודם הליכת הרכבת והי' שם אחד יהודי אשכנזי ושאל מה מהרתם כל כך הלא יש עדיין איינע מינוטע, ואמר אז חותנו כ"ק אדמו"ר, יע אין איין מינוט קאן מען תשובה טאהן עד שדדוגות נעשו כדפיהת ולכן הנני אומר (המש"ך כ"ק אד"ש) די צייט איז טייער ממילא זאל מען אנפילין די צייט מיט א תוכן מלא, א פרייליכן ניגון. ועוד ספר שהצאנער (וכשהזכיר את הצאנער אמר, אזוי איז מען זיך ניט נוהג צו דער מאנען ניט פון אונזערע נאר דעם צאנזער דערמאן איך וויילע ער איז שטארק מפליא דעם צמח צדק) אמר כששאלו ממנו למה הוא ישן כל כך מעט? דואס איז מיט בריאות הגוף (הי' ישן רק איזה שעות במעת לעת) והשיב אומרים עלי שיש אצלי אשנעלע תפיסה, דבר שאיש אחר צי"ך על זה הירבה זמן עד שתופס, אני תופס בזמן קצר, מילא שלאף איך אויך געך. .

ז

כ"ק אדמו"ר שליט"א מנהל באופן אישי את סניפי העבודה ותוא הכה המניע את הגדול
הגדול של תנועת ליובאוויטש ועבודתה הרחבה לסובת הכלל החסרם.
ביותר הצליחה וסיחה עבודת התנוך בצפונה של אמריקה, במדינת מרילנד, שם הוקמה
רשת רחבה של מוסדות "אהלי" וסוף יצחק ליובאוויטש". במוסדות אלה לומדים כעת אלפים
רבים של תלמידים כ"י, החל מגיל תנוקות של בית רבן ועד תלמידים קשישים הישגים על
התורה והעבודה ב"שי"בות ובהי מדרש ומשלה"ם להיות מהנכבדים, מדר"כים ומשפיעים.
המוסדות כוללים בהי מדרש למוזיקה, ישיבות, תלמודי תורה, בהי ספר לנערות, שעורי ערב
וכו' וצמאים בכמה ערים וכפיים במרוקו, ומספרם עולה על שבעים.
בארצנו הק' הזה רשת "אהלי" וסוף יצחק ליובאוויטש" ב"כ הולכת ומתרחבת הן במספר
המוסדות והן במספר התלמידים, מלבד הישיבות וליובאוויטש אשר מבשר, בהי ספר לנערות,
ובהי ספר למלאכה ותקלות, פעולות אגודת חב"ד, צעירי חב"ד ונשי ובנות חב"ד קנו
להן שם גדול בארצנו הקדושה לתפארת הישוב.
...הוא הדבר במדינת אנגליה, אוסטרליה וקנדה, ובכל מקום אשר יד ליובאוויטש
מנעה.
ובמרכז העבודה, בארצות הברית, רבה התכונה בהוצאה לאור שלל ספרי תנוך, ספרי

הגהות על "ציוני דרך" (כעין תולדות כ"ק אדמו"ר הרי"צ וכ"ק אדמו"ר):

[בתולדותיו הורה כ"ק אדמו"ר להוסיף ע"ד: יסוד אגודת נשי ובנות חב"ד.
צאגו"ח

[לפעול נדפס כדלהלן: "במדינות רבות נוסדות "אגודת נשי ובנות חב"ד" ו"צעירי
אגודת חב"ד" במטרה להפיץ המעיינות חוצה ולהחדיר רוח של תורה ויהדות בכל
אתר ואתר ובין כל החוגים."]

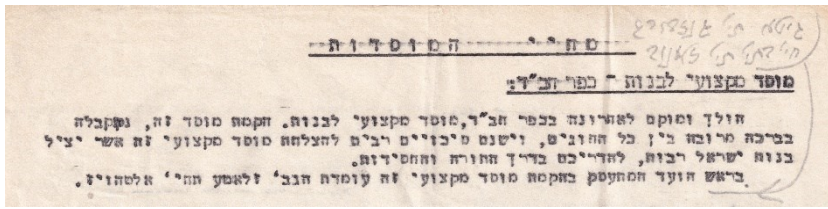
ח

של דירחננו, היודעים אהם שהרב' נפטר, והנ' בשמעי' זאה נפתלה וריצתי ליהוב בראמסקי
לחצר אדמו"ר. בבואי לשם ראיתי והנה היהוב מלא אנשים וספרו לי שבשעת ה בבקר נצחו
אראלים את המצוקים ונשמחו הקדושה עלתה בקדושה ומחרת השמיחה, וסרם עלות נשמחו
הקדושה אמר: "איך ניי אין הימל און די כתבים לאז איך איך", ולפני הסתלקותו
שלא הי' יכול לדבר כבר, קרא לבני ביתו ובירכס ואל לא הי' איש בהדרו זולת בני ביתו
ואשר נצחו צדוזה שהשאר, מהם לבנו אדמו"ר מחי"ק ז' נב"מ, מהם לאנ"ש והתמימים,
עודו מספרים שכמה שבועות לפני שנפתלה שאל את זבתו הרבנים
שפענע שיה נב"מ הי'בן אהא נשעקער שיש לי בריושה מאדמו"ר הזקן נב"מ ובהם
נב"ו אהנו אחר הסתירה". את כל הנ"ל שמעתי עוד בעמרי היהוב סרם נכנסה לחצר, ומדי
שמעי התקרבת' בין הקהל הגדול אל שער החצר והנה עומדים שם כמה כהנים במבוכה אם
להכנס אל החצר או לא, ובתוך כך עבר הר"ג הר"ח וי' יצחק ואל ז"ל רפאלוביטש
אב"ד דקרמנצוג ושאלוהו וענה שמותר כי נשיא ישראל אינו סבבא, ונכנסה לחצר וריצתי
תיכף למעלה לקומה השני', ה"בית הי' בן שתי קומות, למטה הייתה דירתו של בנו אדמו"ר
מחיי"ק ז' וע' למעלה דירתו של אדמו"ר מחיי"ב ז' נב"מ.

הגהות על "זכרונות" (הסתלקות כ"ק אדמו"ר (מהורשי"ב) ני"ע):

.. ומדי שמעי התקרבת' בין הקהל הגדול אל שער החצר והנה עומדים שם כמה
כהנים במבוכה אם להכנס אל החצר או לא, ובתוך כך עבר הר"ה"ג הר"ח וי' ר'
יצחק וואל ז"ל רפאלוביטש אב"ד דקרמנצוג ושאלוהו וענה שמותר כי נשיא
ישראל אינו סבבא הוא, ונכנסתי לחצר וריצתי למעלה לקומה השני' ..

ט

הגהות על הכתבה "מחיי המוסדות", אודות "מוסד מקצועי לבנות - כפר חב"ד":
. . בראש הועד המתעסק בהקמת מוסד מקצועי זה עומדת הגב' זלמנוב תחי'
אלטהו"ז.

[כ"ק אדמו"ר הורה להוסיף גם השמות:]

גיטא תי' גנזבורג
חי' בתי' תי' זלמנוב

הגהות על "רשימה ביבלוגרפית של ספרי חב"ד"

ס פ ר י ח ב ד
(רשימה ביבלוגרפית של ספרי חב"ד, תורתם של אדמו"רי חב"ד
לדורותיהם, צו"ת, חלק ראשון, אגף ונה").
סודר בירי

(א) ספרי אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשו"ע) - הרב שניאור זלמן נב"מ:

1) בונה ירושלים - מאמרים קצרים להלחיב הלבבות בעבודת ה' ע"י דרך החסידות
ע"פ עומק יסוד הבעש"ט והחפ"ט נ"ע וצוקללה"ה, נעקחן מספר כת"ב
המ"ח וחס לסוף סמלל רברכן מרן... שניאור זלמן מליאדי נב"מ...
ירושלים ח"פ, בדפוס של יחיאל זרקר. 8. ק"פ עמודים.

1) בונה ירושלים . . בדפוס של יחיאל זרקר. 4. 80. ק"פ עמודים.

4) הסכמות - ע"פ סמ"ק "עמודי גולה" הנדפס בלאדי תקס"ה. על ש"ס וכו' -
נדפס ב"התמים".

4) הסכמות - ע"פ סמ"ק - עמודי גולה - הנדפס בלאדי תקס"ה. על ש"ס וכו' -
נדפס ב"התמים". [כ"ק אדמו"ר ציין ליד תיבה זו: לציין החוברת

7) לקוטי תורה - מספר שמות (קצת פרשיית) ע"ס בשלח, פקודי, ויקרא,
במבדר, דברים ושיר השירים
מפי קדוש עליון... שניאור זלמן נב"מ. ב' חלקים הוצאת "קהל"
ניו יורק (מינכן) הש"ח. עם "הגהות על לקוטי תורה". הוצאה
שביעית. נד, כ, נא (2) דף. 4.
"נמצא כי הם בדפוס הוצאה חדשה, על ידי מערכת אוצר החסידים
ניו יארק, עם הוספות".

7) לקוטי תורה - מספר שמות (קצת פרשיית) ע"ס בשלח, פקודי, ויקרא,
במבדר, דברים ושיר השירים . .

. . הוצאה שביעית. - (2) ח, נד, צו, ק, נא (2) דף. 4.

8) דרך חיים ותוכחת מוסר השכל - כבושין שכובשין לבו של אדם ובמקרים לאבינו
שבשמים בתשובה מלאה ובחובות על לאה והשובה תהא... אשר הועתק
... אדמו"ר... דוב בער... והוא חלק שלישי משער התשובה.
שאנוהאי, ה'תש"ז על ידי מערכת אוצר החסידים. "עד עמוד 88"
נדפס בשנת ה'תש"ב עמודים. 8.

3) דרך חיים ותוכחת מוסר השכל . . על ידי מערכת אוצר החסידים. -עד-
עמוד 68 נדפס בשאנאגה-תשי"ג- 222 עמודים. 8.

8) נר מצוה ותורה אור - חלק ראשון שער האמונה מדבר במצוה ענין מצוה האמונה... ומצורף לזה חלק שני במצוה תיחוד אלקות ונק' שער ה'תורה... הוצאת "קהת" בברוקלין שנת ה'תש"ט. 294 עמודים. 8°.

9) עטרת ראש - מדבר בענין ראש השנה ויום הכפורים בכלל ובפרט בביאור ענין מלכות זכרונות ושופרות, ומצורף לזה דרוש לשבח שובה... ועוד דרושים יקרים על ענין ר"ה וע"ה. הוצאת "קהת" בברוקלין (מי נכון) ה'תש"ח. הוצאת רבי ע"ה. 142 עמודים. 8°.

8) נר מצוה ותורה אור .. הוצאת "קהת", ברוקלין מיונכען שנת תש"ט ..

9) עטרת ראש .. הוצאת "קהת" ברוקלין (מינכון) ה'תש"ח ..

19) שערי אורה - והוא שער האנוכה ושער המנוחה שמדבר בדרושים וביאורים טובים בענין גמ' דהנוכה ומור"ם... אשר הועתק מגוף כת"י של כבוד אדמו"ר... מוהר"ר דוב בער... הוצאת "קהת" בניו-יארק ה'תש"ח. 200 עמודים.

19) שערי אורה .. הוצאת "קהת" בניו-יארק מיונכען ה'תש"ח ..

1) אור התורה - דרושים (חלק ראשון על ספר בראשית ודרושים לתנוכה... אשר השאיר אחרי... הרב מנחם מענדל מלי ובאוויטש... נעתק מכת"י דפוס "שעמטיל" היע"ג. 8° חלב דף. בירושלם.

ה'תש"ט. אור התורה - על שיטת שמות, נדפס בפעם הראשונה, הוצאת קהת, בברוקלין. אור התורה - מאמרים ודרושים על כל ספר שמות - נמצא בדפוס.

1) .. אור התורה - על פרשת שמות, נדפס בפעם הראשונה, הוצאת קהת, ברוקלין. [כ"ק אדמו"ר סימן בחץ לשורה זו וכתב:] הפרטים

13) ספר המאמרים תת"ג - מאמרים ודרושים על דרך החסידות והקבלה שנאמרו בשנה הראשונה לנש"אותו. נדפס בפעם הראשונה מגוף כתב יד קדשו. 850-856 עמודים. 8° נמצא בדפוס.

13) ספר המאמרים תרמ"ג .. נדפס בפעם הראשונה מגוף כתב יד קדשו. 850-856 עמודים. 8° נמצא בדפוס.

יומן א' התמימים מחודש אדר ב' - אלול תשכ"ב

יום ג' פקודי, ל' אדר א' א' דר"ה אדר ב'

כ"ק אד"ש הגיע היום איזה מינוטין קודם 10, בא ע"י יודל קרינסקי במכונתו של הנ"ל (הי' שלג גדול), ונכנס לקרה"ת בשעה 10:10. הכל כרגיל.

(הלך לייבל עם מ"מ בוימגארטן במכונה של מ"מ הנ"ל ורצו להביא את כ"ק אד"ש מבית והלכו, ותיכף הגיע - בעוד איזה מינוטים - כ"ק אד"ש ע"י יודל קרינסקי).

למנחה מסרו מהמזכירות שיתאחר על עשרה מינוטים, ויצא למנחה 3:25. כמו אתמול, כשהגיעו לשמע קולנו עשה בשפתיו.

אחר תפלת מנחה נגש אצל כ"ק אד"ש על פתח חדרו ר' ב.צ. שם טוב, ודיבר עם כ"ק באיזה רגעים (כנדמה לי ששמעתי המילים האחרונות שהי' "אנזאגן בשו"ט"?).

יצא בערב מ770 35-30:5 וחזר בעוד שעה בדיוק. נסע ע"י יודל במכונתו.

ערבית כרגיל. כחמש רגעים אחר ערבית עזב את 770 והלך לאמו שתחי', וחזר בעוד 25 רגעים.

פתחתי הדלת של 770 היוצא לחוץ, רציתי רק לראות באם כ"ק אד"ש מגיע, והנה הוא תחת הדלת. ונסגתי תיכף לאחור, ונכנס.

והגיש אצלו עוה"פ ר' ב.צ. שם טוב, ודבר איתו עוה"פ איזה מינוטים. ונכנס אצלו מ.ל.ר. כרגיל.

יש יחידות. היום הגיע למס' 13.

הגיע אורח מאנגלי, הוא ר' שנ"ז יפה - אביו של אברהם - לענין מה לא ברור כ"כ - שמעתי שחוזר ביום ה' - ושהה אצל כ"ק אד"ש שעה ועשרים מינוטים. בנו אמר לי שכ"ק אד"ש שאל אצלו מתי חוזר הוא לאנגלי' ואמר ביום ה', רק באם יש התוועדות ישאר, ולא ענה לו כ"ק אד"ש שום דבר, לע"ע.

מקודם הנ"ל ישב א' הרבה זמן, יותר משעה. זה הי' הסעקרעטאר של מ. בעגין מא"י.

היחי' נגמרה 3:15 לערך. כ"ק אד"ש עזב את 770 3:40.

ד' פקודי, ב' דר"ה אדר ב'

כ"ק אד"ש בא בשעה 10 לערך. ובכניסתו כשהגיע להדלת של החדר הסמוך

להיכלו, אמר מודים עם הקהל שהש"ץ הגיע אז בהמחזיר שכינתו לציון. בשעה 10:10 נכנס לקרה"ת כרגיל.

אחר כך בשעה 10:37 נכנס לכ"ק אד"ש ר' שלמה הארענשטיין – שהוא נכנס בכל ר"ח – ושהה יותר מחצי שעה.

מנחה כרגיל 15:3. כ"ק אד"ש עזב את 770 והלך לביתו בערך 17:5. וחזר 35:6 לערך.

תפלת ערבית בזמנו כרגיל. היום אחר תפלת ערבית לא הלך כ"ק אד"ש לבקר את אמו כמו בימים הקודמים.

עזב את 770 בשעה 11:30 לערך, ונסע ע"י הרבנית.

ה' פקודי, ב' אדר ב'

כ"ק אד"ש נכנס לקרה"ת כרגיל (נתן טעלעגראם להר' חדקוב, ובאמצע בריך שמי' שאל הנ"ל מאת כ"ק אד"ש איזה דבר בתוך הטעלעגראם, וענה לו).

מנחה בזמנה 15:3. שמעתי (כי לא הייתי בתחלת תפלת המנחה) שכ"ק אד"ש נכנס כדרכו וסגרו הדלת, ובאמצע קדיש אחר אשרי קודם שמו"ע פתח הדלת ונתן איזה פרוטות לעני אחד, שעומדים הרבה פעמים אצל הדלת של ביהכ"נ.

אחר תפלת מנחה נכנס אצלו הר' חדקוב. לערך בשעה 4 או יותר נכנס אצל כ"ק אד"ש משה שרת (הידוע מא"י) ושמעתי ששהה שעה ויותר. ונכנס אתו עוד אחד.

תפלת מעריב כמו בכ"י, 45:6. אחר תפלת מעריב פנה כ"ק אד"ש לרמו שיכנס הרב חדקוב, ונכנס. ובעוד איזה מינוטין יצא וחיפש אחר הב' חנוכה (בחור שנתקרב מקאלעדש). ושמעתי שהוא יכנס היום על יחידות לכ"ק אד"ש, היינו הרבי קרא אותו ע"י חדקוב.

ההנהלה נכנסה היום, ובמקום אשר שוהים שעה כתמיד שהו היום רק עשרים רגעים. ושמעתי מתחת הדלת שכ"ק אמר להם, כדומה שכך (עכ"פ התוכן הוא כך): דאס איז דאך שוין א חילוק ווער עס איז שולדיק (הי' בתור מענה – למשל – היינו אני צריך לדעת מי הוא החייב, אבל המעשה הוא כך).

יחידות. הגיע למס' (לא יותר 15). כ"ק אד"ש עזב את 770 לערך עשרים פחות אחת.

ו' פקודי, ג' אדר ב'

כ"ק אד"ש בא בשעה 12:50. מנחה. קב"ש. שחרית. מפטיר. באמצע חזרת הש"ץ

הביט כ"ק אד"ש בהתהלים, כנראה שהי' קפיטל ס"א. מנחה. ערבית.

במוצ"ש ק הלך לבקר את אמו, וחזר אח"כ ל770.

ואח"כ נסע ע"י הרבנית שתליט"א, הי' שעה 12:20 לערך.

יום א' ויקרא, ה' אד"ב

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 2:20 לערך. למנחה לא יצא. יצא בערב בשעה 5:48 למעריב כרגיל.

אחר תפלת ערבית הלך לבקר את אמו שתחי'. הביט ע"י המל"ח אם איזה ספר מונח על השני.

יש יחידות, הגיע למס' 16. כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 2:30.

יום ב' ויקרא, ו' אדר ב'

כ"ק אד"ש הגיע היום ונכנס לקרה"ת כרגיל. אחר קצת זמן ראיתי שהנר אינו דלוק.

ואחר קצת זמן יצא מחדרו והי' גשם גדול, והלך אצלו ש"מ סימפסאן, הי' הולך אחריו הנ"ל, ובהגיע להקאר אמר לכ"ק אד"ש שיכנס, שיוביל אותו. וכ"ק אד"ש הסתובב עם ראשו קצת (אדריי געטאן מיטן קאפ) ונכנס. וחזר בעצמו.

ושמענו שנוסע היום ו' אדר ב' להאהל. יודל קרינסקי חולה קצת, ונסע ע"י לייבל אלעווסקי.

בשעה 5:39 חזר מן האהל, ואח"כ נכנס למנחה.

ולאחר מנחה לערך בשעה 6 נסע ע"י י.ל.א. לביתו, וחזר איזה מינוטים קודם 6:45.

אחר תפלת ערבית נכנס מ.ל.ר. ובשעה 8:05 יצא לבקר את אמו, וחזר בשעה 8:30.

ב"ג הי' איזה שעות אצל כ"ק אד"ש – כשתי שעות וחצי – וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 1:30 לערך.

יום ג' ויקרא, ז' אד"ב

כ"ק אד"ש בא בשעה. הי' לוי', ויצא. שמעתי שעיניו היו אדומות. ונכנס לתפלת המנחה, ולא הכה בשמו"ע לסלח לנו (ז' אדר).

תפלת ערבית כמו בכ"י.

יחידות, לערך מס' 14. נכנסתי אני בשעה 12:36.

כ"ק אד"ש עזב את 770 איזה מינוטין אחר השעה 3.

ד' ויקרא, ה' אדר ב'

כ"ק אד"ש בא לערך 10 אחר 12, ובשעה 12:45 הלך למקוה יוניאון.

למנחה נכנס כמו בכ"י. וכמו"כ לתפלת ערבית. אחר תפלת ערבית נכנס הרב
חדקוב.

עזב את 770 אחר שעה 12 קצת.

יום ה' ויקרא, ט' אד"ש

עוד קודם שעה 11 חזר כ"ק מן המקוה, ושמענו שנוסע היום להאהל. ונסע בשעה
12:10 ע"י י.ל. אלעווסקי, במכונה של יודל קרינסקי. וחזר מן האהל בשעה 5:55,
ונכנס למנחה כרגע אחר 6.

לסלח לנו הכה. בתחנון הכה כרגיל והפטיק, כמו בסוף, ואח"כ חזר להכות עוד
איזה פעמים, ואח"כ עוד פ"א.

שמעתי שיתפללו בעוד קצת זמן ערבית. הדלקה מחר בשעה 6:45.

בשעה 6:37 נכנס ל. גראנער לכ"ק אד"ש – לקרוא לערבית, ואמר עס וועט
געדיוערן אוויילע (אינם מדויקים המילים). והתפללו בשעה 6:42 לערך.

ואח"כ בשעה 7:10 עזב את 770 ע"י י.ל. אלעווסקי ע"י קינגסטון לביתו, וחזר
בשעה 8:15.

ועזב את 770 בשעה 12:30 בדיוק. נסע ע"י הרבנית שתליט"א.

יום ו' ויקרא, י' אד"ש

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 12:30.

למנחה לא ישב. קב"ש.

[ש"פ ויקרא, י"א אד"ש]

שחרית בא 9:40 לערך. מפטיר. מנחה 5:30. ערבית. קידו"ל. הלך לאמו, ואח"כ
נסע ע"י הרבנית שתליט"א.

יום א' צו, י"ב אדר ב'

מנחה בזמנה, וכמו"כ ערבית.

ועזב את 770 בשעה 11: 35 ע"י הרבנית שתליט"א.

ב' צו, תענית אסתר

כ"ק אד"ש נכנס לסליחות, ועמד עם פניו להדלת – שהיתה פתוחה – ובעת שהגיע לרחמנא דעני, עוד קודם שגמר הש"ץ את הפזמון הקודם, סבב קצת להמתפללים, ועשה עם היד ונגנו את הניגון רחמנא דעני, ועשה כ"ק אד"ש איזה פעמים עם היד, וכל הזמן עמד פניו להדלת. ועשה עם ראשו הק' שינגנו – כך לשני צדדים – קרה"ת ויחל.

מנחה בשעה 2: 15 או קצת יותר. ואמר מפטיר. – וכו'.

[ליל פורים]

תפלת ערבית בהזיידענע קאפעטע בשעה כנוכר – 6: 40 ? –

התפללו למטה. אחר שמו"ע, היינו אחר קדיש, האט פאנאנדער געלייגט כ"ק את המגילה, והתחילו לקרוא את המגילה.

בעת שעשה הש"ץ הברכות קודם קריאת המגילה, פנה כ"ק אד"ש קצת פניו להשטענדער שהי' שם הסדור פתוח, ואמר בחשאי מסתמא הברכות. כך הי' נראה בלילה וביום.

כ"ק אד"ש הכה כמעט בכל פעם כשהגיע להמן, פעם ברגלו הימנית ופעם ברגלו השמאלית. באגרת הזאת – ב"פ, האט ער אשאקל געטאן ג' פעמים.

אח"כ אחר כשגמרו לקראות את המגילה, האט ער צונויפגעלייגט את המגילה.

ואח"כ הלך לחדרו, ושהה קצת זמן אפשר חצי שעה או יותר, והלך מ770 ע"י קינגסטון. יודל קירנסקי הי' עומד ע"י המכונה והדלת פתוחה, וכ"ק לא נכנס. ואח"כ לא חזר כ"ק אד"ש עוה"פ ל770.

יום ג' צו, פורים

כ"ק אד"ש נכנס לתפלה בשעה 10. בטו"ת. וכידו המגילה עם הסידור. עוד קצת קודם 10 פגשתי כק"ש שיצא מחדרו, הייתי בביהמ"ד אצל הפתח.

למגילה, וכמו"כ אתמול, הניח על השלחן שלקחו מלמעלה הבימה חצי התחתון – קרה"ת עלה לתורה כרגיל. ואח"כ מגילה, כמו אתמול.

מכה להמין כמעט תמיד, פעמים אחרות בימין ופעמים בשמאל.

הי' נראה שלא אמר שום דבר בע"פ מהמגילה, כי בעת הגיעו לסבב המגילה הי' מסבב תומ"י. מסיים למטה, ומתחיל תומ"י למעלה.

בשעה 11:30 או יותר גמרו שחרית, עלה כ"ק אד"ש לחדרו הק' – אמר תהלים בתהלים שלי. גם אתמול. –

אח"כ – שמעתי שזה בכל שנה כך – נכנס לכ"ק אד"ש מ.פ. קעטץ, מ. מענטליק. אחר מ.פ. קעטץ נכנס בנו זאב. אח"כ משה גראנער, ונתן לו כ"ק אד"ש – קליין געלט – לחלק באיסט סייד. לקחתי ממנו איזה ניקולים – 5 סענט.

אח"כ הי' צריך לכנס העכט ופתח ל. גראנער את הדלת של כק"ש וראיתי שמדבר כ"ק אד"ש בטעלעפאן, מחזיק הטעלעפאן בידו הימנית. ושהו כמו 5 רגעים או יותר, עד שגמר כ"ק אד"ש לדבר – כנראה – ונכנס העכט עם הילדה שלו, והיא ג"כ הביאה פאקעט ליתן לכ"ק אד"ש. ושהו שם איזה זמן ויצאו, והי' מונח בידה דולר של כסף שנתן לה כק"ש. שמעתי שהביא ג"כ ספרים לכק"ש שלא היו לו.

שמעתי שכק"ש שולח שלח מנות ע"י גראנער לרש"ל, לקווינט, להרב חדקוב. ראיתי איך שהנ"ל הביא לרש"ל שלח מנות.

מנחה בשעה 3:15 כרגיל בכ"י, במקום שמתפלל מנחה בעש"ק. לאחר קדושה העמיד כ"ק אד"ש ידו על פניו הק' וסבב את פניו לצד הדלת, וראיתי מן הנקב של הדלת שהיו עיניו סגורות. ובזמן שהגיע הש"ץ לסוף הדף סבב את הדף של הסידור שלו.

אחר עלינו הביט הוא על המתפללים, ואחר קדיש דרבנן בעת צאתו אמר "עס גייט דאך שוין אוועק אדר אוואו איז מרבים בשמחה", והתחילו לנגן ניגון שמחה. ובעת שהגיע להדלת עשה עם ידו, ובעת הכנסו עוה"פ. והתחילו לרקד בהאהאל אצל המל"ח. ורקדו איזה זמן.

וכ"ק אד"ש פתח את פתח חדרו והוציא א באקס שהי' בו מזונות, ונזדמן הת' אהרן וייספיש הכהן ואמר לו שיחלק ועשה עם היד כולם – והי' שם קייק מחתיכה אחת עגולה – ואיזה חצי רגע לא נשאר מזה שום דבר – שכולם חטפו עם הידים – ובעוד זמן (כמדומה) שרקדו עוד, הוציא כ"ק אד"ש מחדרו בקבוק יין שהי' מונח בתוך "בעג", ונזדמן הת' ירחמיאל סטילמאן שלומד בתו"ת דנוארק וחלק לכולם. ואח"כ רקדו עוד עד שעה 4.

ערבית בשעה הקבוע בכ"י, על השטענדער במקום שמתפלל בכל מוש"ק.

בשעה 7:30 או קצת יותר עלה כ"ק אד"ש להרבנית הזקנה כמו תמיד בפורים –

ובכל פעם שהי' התוועדות שם בחיי אדמו"ר זי"ע – ושהה שם עד שעה 8:25. ושמואל ל. הלוי שאל איזה פעמים מכ"ק אד"ש. באמצע נכנס הרבנית אם כק"ש, וכ"ק אד"ש האט זיך אהייב געטאן קצת והביט עד שנכנסה לתוך.

שמעתי שדבר ע"ד פורים תר"פ, ואמר הנ"ל שב. ריבין הי' אז. וכ"ק אד"ש אכל חתיכת מזונות, ואמר שני פעמים לחיים, ושתה פ"א קצת "סאדע". ונגנו ניגון אדה"ז. ואח"כ עזב כ"ק אד"ש. ולא נכנס אצל הרבנית הזקנה.

נכנס להתוועדות בשעה 8:40 ונגנו, וכ"ק אד"ש עשה הרבה עם היד. ואחר הניגון הא' צוה לנגן אבינו מלכנו.

בשעה 10:30 התחיל המאמר ד"ה ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם, עד שעה 11:13 בדיוק.

אח"כ נתן קאזאנאווסקי הזקן יי"ש מצרפת, בעניגטין, ושפך כק"ש לתוך כוסו והחזיר לו שיחלק.

בהשיחה הא' שאחר המאמר התחיל ואמר רק מילה אחת, ונגש הערצל מינקוויטש ונתן שני בקבוקים יי"ש. א' עבור הבית החדש שקנה, ואמר שיהי' בהצלחה, ועוד איזה מילים.

ותיכף אחריו נגש מ. הערסאהן עם בקבוק, ושאל אצלו כ"ק אד"ש ושחוק קל עבר על פניו הק' – ושפך לו כ"ק אד"ש קצת לכוסו של משה, ואחר כך שפך כ"ק אד"ש לתוך כוסו, ונתן לו לחלק היי"ש על החתונה שלו מחר. וכבר רצה לחזור, ונתן לו כ"ק אד"ש מזונות לתוך ידו.

בהשיחה הא' שאחר המאמר עשה כ"ק אד"ש עם ידו הרבה מאד.

איזה יהודים נגשו שנתן להם כ"ק אד"ש מזונות, ודיבר עמהם ג"כ. אח"כ נגש שמחה זירקין עם בקבוק יי"ש, ושפך לו כ"ק אד"ש לכוסו, ונתן לו ג"כ מזונות. ונתן לו בקבוק אחר לחלק.

אח"כ העמיד פנחס אלטהוויז בקבוק על השלחן של כק"ש, ועמד. ולבסוף, אחר כמה שיחות, לקח כ"ק אד"ש את היי"ש הנ"ל והסיר הנייר שהייתה מונחת בתוכה והביט מה שכתוב עליו, ונתן להנ"ל ופתח אותה – כנראה שלא הי' יכול לפתוח, וגם עשה עם כתפיו ועם ידו. והעמיד הנ"ל בחזרה על השלחן – ואמר לו כ"ק אד"ש שיחלק אותה. ולקח כ"ק אד"ש את הבקבוק ורוצה ליתן לו, ואמר ורמז שכ"ק יקח ממנה, וכק"ש לא ענה לו שום דבר. והתחיל אחרים לרגוז עליו, וצעק עליו קצת א.י. שם טוב, וצעק בחרה גיי צו דיין טאטן – בפני כק"ש – והושיט (פנחס) את ידו השמאלית, ואמר לו כ"ק שיתן ידו הימנית.

אח"כ הביא נתן גורארי' הקטן בנו של זלמן, כנראה עבור אביו שחולה. ונתן לו כ"ק אד"ש מן היי"ש לכוסו, ונתן לו מזונות.

מקודם עשה כ"ק אד"ש את הכובע שלו בשפוע לצד פניו, היינו הוריד על מצחו. ועשה לב"צ שם טוב עם ידיו לא בדרך קירוב, היינו הוריד ידו מלמעלה למטה. ואח"כ הי' עוד איזה פעמים ככה. צוה לנגן את הניגון קול ביער.

אח"כ דיבר ב"צ שם טוב עוה"פ עם כק"ש, וכ"ק אד"ש הי' בפנים שוחקות. נתן לו כ"ק אד"ש יי"ש לחלק, ושותה אותה הנ"ל, ובכל פעם אומר לחיים לכ"ק אד"ש, שהנ"ל עמד על הבימה אצל אד"ש. ושמענו שדיבר אתו ע"ד שמחה, והזכיר את בנו א"י וכמו"כ בערל שם טוב.

ואח"כ ניגש א' ודיבר עם כ"ק אד"ש איזה מילים. אח"כ צוה לנגן ניגון אדמהר"ש הנ"ל.

א"י שם טוב ניגש אחר הניגון הנ"ל, וכק"ש לב"צ שם טוב עוה"פ ע"ד שמחה, וניגש ב"צ הרבה פעמים, ואמר כ"ק אד"ש לז' דוכמאן שיאמר לו "נא מאר ספיטשעס".

צוה לנגן עסן עסט זיך, ובאמצע רמז למענטליק שישפוך לו כוס יין, ושפך ושתה כק"ש אותה. וצוה לשפוך עוד אחרת, ושתה ג"כ. והתחיל השארפע שיחה "גוואלד פארוואס האסטו הנאה" ע"ד ישיבות שרוצים להצטיין באנגלית, מה ששיכור א' כתב. שמעתי שכונתו בעיקר על ישיבת יעקב יוסף ועוד אחרים שכותבים בהעתונים עד"ז. תחלת השיחה הי' בעיניים סגורות. אח"כ ע"ד יהודים מרוסי'.

ניגון אדה"ז פ"א. והתחיל בעצמו לנגן הושיעה את עמך, ואחר שנגנו קצת עמד כ"ק אד"ש ורקדו איזה זמן. ובאמצע הניגון עזב כ"ק אד"ש את ההתוועדות. ההתוועדות נגמרה לערך 25: 2. ואח"כ עזב כ"ק אד"ש את 770 כמעט לא שהה.

יום ד', שושן פורים

כ"ק אד"ש בא בשעה 20: 1. מנחה בזמנה. מ. הערסאהן לא הי' למנחה וקבל הסדור אח"כ ע"י ליבל גראנער.

כ"ק אד"ש ביקר אמו קודם ערבית. ערבית בזמנה 6:45.

יש יחידות עבור האורחים. ב"צ שם טוב נכנס ושהה קצת זמן.

כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 15: 2 לערך. המלויים א.ב. בליזאפסקי ויוסף הומינער.

יום ה', ט"ז אד"ש

כ"ק נכנס לקרה"ת כרגיל.

הלך למקוה לערך בשעה 11, ונסע להאהל בשעה 12:30 לערך ע"י יודל קרינסקי ע"י מכונתו, וחזר בשעה 5:45. מחר ההדלקה בשעה 5:53.

ובעוד 5 מינוטים נכנס למנחה – הכה לסלח לנו – לא אמרו תחנון היות והי' מ. הערסאהן, כ"ק אד"ש הביט בעת שנתנו פאטש. ותיכף אחר מנחה עזב כק"ש ע"י יודל ע"י קינגסטון.

(בהישיבה מתפללים עכשיו ערבית בשעה 7) וכ"ק אד"ש בא לערבית בשעה שבע אחר 7.

(ב"צ שם טוב נסע לבראזיל).

כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 11:30 לערך ע"י הרבנית שתליט"א.

יום ו' צו, עש"ק י"ז אד"ש עש"ק פרה

כ"ק אד"ש הגיע היום לערך 12.

הדלקת הנרות בשעה 5:53, ונכנס למנחה כמו תמיד כמעט בזמן ההדלקה, וישב על הכסא ומביט הרבה על המתפללים. קב"ש כמו תמיד.

ח"י אד"ש, ש"ק פ' פרה - צו -

בש"ק בבוקר נכנס כמו תמיד בשעה 10.

בעת אמירת המפטיר היו בכיות משונות מאד, הבכיות היו מורא-נדיק ממש, לא הי' יכול לאמר המפטיר מצד זה, הי' בוכה באין מעצור. און האט אראפגעשלעפט דעם טלית אפן פנים, און האט געווישט די אייגן מיטן טלית – עוד באופן כזה לא שמעתי המפטיר – וגם שמעתי מאחרים אומרים שעוד לא הי' מפטיר באופן כזה – אפילו בשבת קודם ר"ה העבר היינו השבת האחרון של שנת תשכ"א, בעת שבאו האורחים מא"י, אבל לא כ"כ כמו בשבת העבר – ער האט א קוויטשע געטאן בדמאות – כמו בשמח"ת בעת ההתועדות שבכה אז מאד כנודע. בעת התחיל לאמר כה אמר ה' אלקים לא למענכם – הראשון ואמצעי – ובעיקר בעת אמירת כה אמר ה' אלקים ביום טהרי וגו' השני שבסוף המפטיר, ואח"כ ג"כ בעת אמירת הברכות שלאחר ההפטרה בעת אמר – כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד, ועוד קצת במקומות אחרים בהברכות.

לאחר התפלה נכנס חדקוב ואמר שאין התוועדות, כולם חשבו כן.

מנחה התפללו בשעה 5:30. ישב למנחה קודם שמו"ע, וכמו"כ לאחר בעת חזרת הש"ץ. ערבית. הבדלה.

הלך לבקר את אמו וחזר ל770. בעת חזרתו פתחתי הדלת והנה הוא עומד תחת הדלת והחזקתי קצת הדלת, ואמר א דיינק. ובעוד קצת זמן עזב את 770 ע"י הרבנית שתליט"א.

יום א' שמיני, י"ט אדר"ש

כ"ק אדר"ש בא 770 בשעה 12:40. למנחה 3:15 לא פתח הדלת – האור לא הי' דלוק – עד 3:20 ויצא.

בשעה 11:26 נכנס הרבנית ושהתה חמשה מינוטים, וכ"ק אדר"ש יצא בשעה 11:40 ע"י הרבנית שתליט"א.

טילפן רב א' (ראטמאן) שהוא צריך לגראנער, ואמר שאיננו, ואמר שמוכרח הוא את כק"ש, ואמר לי חדקוב שאתן לו את כתובת אדר"ש.

יום ב' שמיני, כ' אדר שני

כ"ק אדר"ש בא ונכנס לקרה"ת.

נוסע היום להאהל ב' כ' אדר"ש. הלך למקוה, ונסע בשעה 12:40 ע"י יודל קרינסקי במכוונתו. וחזר בשעה 5:50, מנחה בעוד 5 מינוט.

ותיכף אחר מנחה (6:12) נסע ע"י יודל שי' קרינסקי ע"י קינגסטון, וחזר לתפלת ערבית לשעה 7.

ואחר ערבית הלך לבקר את אמו, ובאמצע הדרך בקינגסטון ע"י האטליו (בוטשערי) העמיד יהודי א' את כק"ש ונתן לו היד ודיבר אתו, והראה לכ"ק על רגלו, ונתן לו היד עוה"פ.

ונכנס ל770, והניח הדלת פתוח, ונכנס כרגיל מ.ל. ראדשטיין.

הרבנית באתה וחכה קצת, וכ"ק אדר"ש יצא מ770 בשעה 11:43 ונסע ע"י הרבנית.

יום ג' שמיני, כ"א אדר"ש

כ"ק אדר"ש הגיע ל770 בשעה 12:35.

למנחה יצא 3:30, הי' אצלו פנחס אלטהוויז. ובהכנסו למנחה נתן לו א' שלום וישב על מקומו, ואמר לו הרב חדקוב שזה מקום אדר"ש, והלך.

כ"ק אד"ש יצא בשעה 5: 35 וחזר 6: 53.

יש יחידות. ועזב את 770 בשעה 1: 45.

יום ד' שמיני, כ"ב אד"ש

כ"ק אד"ש בא בשעה 12: 35.

למנחה יצא בשעה 3: 15. מעריב.

ועזב בשעה 10: 45 ע"י הרבנית.

יום ה', כ"ג אד"ש

כ"ק אד"ש בא ונכנס לקרה"ת כרגיל, למנחה כרגיל, וכמו"כ לערבית.

יחידות הגיע למספר 15. וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 2: 50.

היו איזה רבעלעך על יחידות.

יום ו' עש"ק צו, כ"ד אד"ש

כ"ק אד"ש בא ל770 בשעה 12: 50.

הדלקה בשעה 6. למנחה לא ישב. קב"ש כרגיל.

כ"ק אד"ש עזב בליל ש"ק את 770 והלך לבקר את אמו, ואח"כ לביתו בשעה

9: 30.

ש"ק שמיני פ' החודש, ש"מ ניסן

בש"ק בבוקר בא כ"ק אד"ש ל770 בשעה 6: 30, לא נכנס לביהמ"ד.

תהלים. לא לקח סידור כמו הרבה פעמים. איחר אחר תהלים בחדרו הק' יותר

מכמו בכל פעם, גמרו התהלים 5 אחר 10 וירד בשעה 10: 35.

שחרית. מפטיר אמר כולו – כמו מנהג אשכנז – היינו חתיכה מתחלה וכמו"כ

החתיכה מבסוף –.

התוועדות ש"מ ניסן

כ"ק הי' בהתוועדות זייער אויפגעלייגט.

ניגנו ניגון שמחה, וכ"ק אד"ש האט געמאכט מיטן האנט. ואח"כ שיחה א'.

ואח"כ ניגנו עוד ניגון ביטער ביטער וכ"ק אד"ש עשה הרבה מאד עם ידו הק'. אח"כ

שיחה ב'. אח"כ נגנו. ואח"כ הי' שיחה ג'. בד"כ בשבת מברכים יש ב' שיחות ואח"כ מאמר דא"ח, והיום הי' ג' שיחות. ותיכף אחר שיחה ג' רמז שינגנו הניגון שקודם דא"ח.

בהשיחות וכמו"כ בהמאמר, נזכר כ"פ ע"ד נשיא ואתפשטותי' דמשה בכל דרא וכו'.

אחר המאמר וידבר ה' אל משה וגו' החדש הזה לכם ראש חדשים וגו' התחילו לנגן את הניגון וכל קרני רשעים והפסיקו, ונגנו את הניגון הושיעה את עמך וגו'. וכ"ק אד"ש עשה עם ידו הק' מאד, פשט כל ידו באופן משונה.

וכאו"א שהגיש י"ש שפך לו כ"ק אד"ש בעצמו. להת' החתן אהרן חיתריק, שהגיש י"ש לכ"ק אד"ש, האט ער שטארק געשמייכלט בנתנו לו הבקבוק לחלק. נתן בקבוק י"ש להת' אברהם שי' יפה שנוסע לאנגלי' על איזה שבועות, שיחלק קצת פה והשאר שם. הנ"ל לא הגיש י"ש רק כ"ק אד"ש רמז לו שיבוא ונתן לו.

מזלמן דוכמאן לא קיבל הי"ש, היות ואמר לו שישאל איזה י"ש זה? וכולם לא רוצים לענותו. ומשה דובינסקי מושך אותו, וכמו"כ זלמנוב, ואח"כ מ. ד. מושך אותו ברגלו, וכ"ק אד"ש ענה לו שאני אינני רב.

כ"ק אד"ש דיבר ע"ד ב' ניסן. ההתוועדות נמשכה עד שעה 4 לערך. כ"ק אד"ש דיבר ע"ד המלוה מלכה (מעמד) וצוה שיכריזו, והכריז משה דובינסקי. ואמר כ"ק ש (נו) דאס איז דאך געוועזן בחשאי, זאל מען אויסרופן בפני כולם. והכריז זלמן דוכמאן.

אח"כ מנחה. כ"ק אד"ש אמר בלחש צו"צ הגם שהי' חתן. וכ"ק אד"ש יצא. והתאסף עם גדול אצל 770, וכ"ק אד"ש יצא וכולם מנגנים הושיעה את עמך.

ערבית. בשעה 10 הלך כ"ק אד"ש לבקר את אמו. ובההאל עד הדלת הולכת האם ומדברת [חסר] עמו. ושהה קצת אצל הדלת ומדבר, ואחר [חסר] קצת ומביט. ובחזרתו מביט לתוך רעסטראן, והי' מחזיר פניו ומביט, והיו שם שני תלמידים י. גנזבורג ומ. באנישעוויץ.

אח"כ בשעה 10:45 עזב את 770 ע"י הרבנית שתליט"א.

יום א' תזריע, כ"ו אד"ש

כ"ק אד"ש בא. נכנס למנחה וכמו"כ למעריב.

יחידות הגיע למס' 19.

הי' א' טווערסקער עם זקן, פסיכיאטאר, ואמר לו כ"ק אד"ש איזה דבר שזה מנגד

לו, היינו לעינינו.

היחידות נגמרה אחר שעה חמשית.

בשעה שש פחות רבע נכנס חדקוב לביהמ"ד, ומצא שם את זוסיא פלדמן. אם הוא מחכה הלילה. ואמר כן. ואמר לו שיכול ללכת לישון היות שכ"ק אד"ש נשאר בפה. ושאל אצלו הנ"ל אם לעשות מנין לקרה"ת, וענה גאנץ גלייך. וטילפנו לטראי, ובאו הרבה מהת', והלכו למקוה.

ובשעה 6:45 יצא, ושאל יש מנין? ובעוד רגע נכנס לקרה"ת, והי' דוד רסקין והוציא הספר תורה, והי' כמו תמיד. הי' שקט גדול, והי' נשמע המילים שאומר כ"ק אד"ש, ובפרט בהוב"ש ואמן. אני עמדתי במקום גורדון הגבאי כמובן בשיפוע. וכק"ש האט ארומגעקוקט דעם עולם (אני הנחתי החומש עם התהלים שלי). ועלה כמו בכ"פ לשלישי. ובהגבהה הי' נשמע קצת המילים שאומר, והמילה ויאדיר הי' נשמע בקול. והלך אחר הגבה למקומו כמו בכ"פ, ופתח התהלים והתחיל להגיד וכבר אומרים יהללו, וסגר התהלים ויצא מביהמ"ד.

ובעוד איזה רגע יצא מ770 (ושום א' לא הרגיש), הי' קצת אחר 7, והלך לביתו.

וחזר בשעה 12:30. ונכנס למנחה כמו בכ"פ. ולא הלך לביתו עד אחר ערבית אחר 7, כי הי' אצלו ניסן מינדל עד ערבית.

בעת ערבית קודם שישב אחר ברכו הי' רוצה לשבת, וחזר והסיר שמועס מעל ספר.

ואחר ערבית הלך לביתו (אני וזוסיא פלדמן הלכנו ללוות). בעת צאתו לחוץ עשה לילד עם ידו. וחזר ל770 בשעה 8:40.

והלך לביתו בשעה 12. הלך אתו חדקוב.

ג' תוריע, כ"ח אד"ש

כ"ק אד"ש נכנס ל770 בשעה 12:40, ובשעה אחת יצא מ770. וראיתי שהלך ליוניאן (למקוה) וחזר בשעה 1:50.

למנחה לא יצא כ"ק אד"ש (האור הי' דלוק כל הזמן).

מעריב. כק"ש בא מן החוץ במהירות גדולה ונכנס לערבית. אחר ערבית הלך לבקר את אמו.

יחידות. היום היחידות האחרונה של כ"ק אד"ש עד אחר חודש ניסן. יחידות גדולה מאד. המס' הגיע ל47.

ראיתי מן החלון בעת שנכנס סטאק – מבידזפארט קאנג. – ונתן הפסק לכ"ק אד"ש, לקח כ"ק אד"ש את המשקפיים עד שגמר לקרואות את הפסקא. וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 3:45 לערך.

יום ד', כ"ט אד"ש ער"ה ניסן

כ"ק אד"ש בא בשעה 10:15 לערך, והלך בעוד שעה למקוה, וחזר בשעה 12. ונסע להאהל ע"י יודל קרינסקי ע"י המכונה של הרבנית בשעה 1:25. בזה הפעם שהה הרבה זמן, כי בכל פעם נוסע בשעה 12:30 לערך (ראיתי הי' מתפלל אז).

וחזר בשעה 5:50, ונכנס בעוד 5 מינוטים למנחה (בכל פעם בעת חזרתו מהאהל שופך הוא ששה פעמים נט"י עם כלי, ואינו מקנח ידין).

ותיכף לאחר מנחה נסע ע"י יודל ע"י אלבאני, וחזר לערבית.

ועזב את 770 בשעה 12:20.

יום ה' תזריע, ר"ח ניסן

בא בשעה 10. קרה"ח.

נכנס אצלו האראנשטיין. מנחה באיחור 15 מינוטים.

לערבית בא מן החוץ במהירות גדולה 7:05.

ועזב את 770 בשעה 12:20 ביחד עם חדקוב.

יום ו' עש"ק תזריע, ב' ניסן

כ"ק אד"ש בא בשעה 10, ובעת הכנסו אמר קדושה עם הש"ץ.

בשעה אחת נסע להאהל. הביאו לו להאהל (כנראה עפ"י פקודתו) ספר המאמרים החדש – הווארשווער קונטרסים – וחזר בשעה 5:50.

והתפלל מנחה במקום שמתפלל בכ"י אך על השטענדער, בסירטוק של חול – לא של שבת.

ותיכף אחר מנחה עזב את 770 ע"י יודל ע"י אלבאני, וחזר איזה זמן קודם קב"ש.

ש"ק תזריע, ג' ניסן

בא בשעה 8:30. תפלה. מפטיר. מנחה בשעה 5:45. ערבית.

בערב נסע ע"י הרבנית בשעה 11:10.

יום א', ד' ניסן

כק"ש בא בשעה 12:50. מנחה.

בשעה 6:15 חזר מהחוי, ובשעה 6:30 יצא למים שלנו. לקח הכלי ושפך המים שהי' שם, והכניס עוד מעט ורחץ ושפך עזה"פ לחוי, ואח"כ שפך ג' פעמים מהכלי הקטן לכלי הגדולה, און האט אויסגעשוויינקט ג"כ הדעקל.

ערבית בשעה 7. טלפון חדקוב שכ"ק אד"ש שואל אם מהדרים בכל ההידורים – למצה בעקעריי.

יום ב'. יום ג'. יום ד'.

יום ה', ח' ניסן

קרה"ת. למנחה לא נכנס.

יש יחידות לא גדולה כ"כ. נגמרה בשעה 2:15 לערך, וכ"ק עזב את 770 בשעה 2:45 לערך.

יום ו' עש"ק שבת הגדול פ' טהרה, ט' ניסן

כ"ק אד"ש בא בשעה 12 לערך.

בשעה 5:30 יצא מ770 והלך לביתו, וחזר בשעה 6:10.

נכנס שי"ח. י"ק דפק [חסר]

הדלקה ל"צ בשעה 6:15, ונכנס בדיוק 6:15. כנראה שהי' קאפאטע חדשה. למנחה עמד.

אחר מנחה רצה לצאת מהדלת שיוצא תמיד למנחה בע"ש, היינו ע"י חדר שני – חדר הקטן שלמעלה – והי' אחד עומד באמצע שמו"ע – כבר פתח את הדלת – וחזר לצאת ע"י הדלת האחרת – היינו כמו בכ"י.

אחר קב"ש נגנו הילדים, ועשה עם ידו הרבה יותר מכמו בכ"פ.

[ש"פ מצורע, י' ניסן]

בש"ק בבוקר בא קודם התפלה.

הביא אתו איזה קונטרס, שאח"כ בעת מוסף ראו שזה הקונטרס החדש שיצא לי"א ניסן – אחרי תרמ"ט.

מנחה בשעה 6. יושב למנחה.

ראיתי מן החלון שיושב ביארמעלקע עם המשקפים און שאקלט זיך א ביסל –
מביט הוא באיזה דבר.

ערבית. אח"כ קידוש לבנה. מסובב הוא פ"א ואומר גוט חודש גוט וואך, קצת
יותר מכמו בכ"פ.

הולך לבקר את אמו וחוזר תיכף, נכנס לאמו ויצא בחזרה תיכף.

ועזב את 770 בשעה

יום א', יום הבהיר י"א ניסן

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום ל770 בשעה 10:50. בשעה 11:15 הלך למקוה
יונין סט. וחזר 11:55.

מביאים הרבה טלגרמעס לכק"ש, וכמו"כ עבור הרבנית אם כ"ק אד"ש. וכמו"כ
אתמול בלילה מביאים הרבה.

בשעה 1 לערך ראיתי שהוא מתפלל.

נסע להאהל בשעה 1:15 ע"י יודל במכוונתו, וחזר בשעה 5:48. ונכנס בעוד 5
מינוט למנחה.

ואחר מנחה נסע ע"י יודל דרך אלבעני עוו. חזר בשעה 7 בהלכו מברוקלין עוו.

נכנס לערבית בשעה 7:15. הכניסו השטענדער קודם ערבית, והתפלל בו במקום
שמתפלל ערבית במוצש"ק. ער ווישט די אייגן עם היד.

לקח להאהל את ספר ליקוטי שיחות.

התוועדות

בשעה 8:35 לערך נכנס לביהכ"נ כרגיל. על הפנים נראה הוא "פנים צהובות לו",
והביא אתו את הסידור שלו כדרכו. וכמו"כ הביא אתו את התוכן ענינים הדפוס זה
איזה ימים חלק א.

בתחלה בעת ישבו הי' זייער מאדנע (וחשבו שרוצה לאמר דא"ח). ורמז שינגנו
איזה ניגון, ונגנו.

ואח"ז אמר שיחה ע"ד המדרש עה"פ כל הנשמה תהלליה. ואח"כ אחר השיחה
כשגמר, אמר שאינו רוצה לשהות הרבה זמן ויפסיק בהסיום ניט פארמאטערן דעם
עולם. ואח"כ סיום מסכת פסחים, ובסוף השיחה הי' בכיות גדולות.

ואח"כ עוד שיחה. ואח"כ צוה שינגנו את הניגון והריקותי לכם ברכה. והפסיק באמצע הניגון, ואמר ע"ד היהודים מרוסי', כפר חב"ד, ושיהי' והריקותי לכם ברכה ואמר כל הפסוק. וצוה להמשיך הניגון והריקותי.

ואח"כ צוה לנגן הניגון קודם דא"ח, ואמר מאמר ד"ה וידבר ה' אל משה אחרי מות. והי' בשמחה, ואח"כ עוד שיחה.

ואח"כ עוד מאמר בלי ניגון ד"ה גדול העונה אמן יותר מן המברך. מאמר הב' כמו 24 מינוט.

ההתוועדות נגמרה בשעה 1:15. קודם גמר צוה לנגן אני מאמין, ונגנו הרבה פעמים עד שעזב כ"ק אד"ש את ההיכל.

ושהה כ"ק אד"ש בחדרו כחצי שעה ויותר, ועזב את 770.

בצאתו מחדרו עמדו איזה אנשים, ואמר נו הושיעה (בקול של הניגון), ועשה עם ידו הק' ונגנו.

יום ב', י"ב ניסן

כ"ק אד"ש בא לקרה"ת כרגיל. מנחה בשעה 4:05.

הי' אצלו איזה פראפעסער על יחידות – בלי זקן.

קודם ערבית מסר ע"י ל. גראנער חצי בקבוק יין לרש"ל שיתוועדו, יא"צ של אדמור"ר הצ"צ.

הי' אצלו לערך שעה 9 הספר (דער שערער).

עזב את 770 קצת לפני אחת.

יום ג', י"ג ניסן יא"צ הצ"צ

כק"ש בא היום ל770 בשעה 10:30 לערך, והלך למקוה.

נסע להאהל מאוחר מאד בשעה 3 לערך, ואמר ללייבל גראנער שבאם יתאחר מהאהל לא יחכו עליו למים שלנו.

חזר 5:35. ואני עמדתי אצל הסינק לנקותו, וזיסל צועק לי שכ"ק אד"ש בא (היות ששום אחד לא חשב שכ"ק אד"ש יבוא כ"כ בהקדם), וכ"ק אד"ש הגיע להסינק, והכלי של נטילה שמעמידים תמיד לפניו והרגילה היתה תחת הסינק, וזיסל לקח מתחת, וכ"ק אד"ש עומד אצל הסינק בשעה שהעמיד.

מנחה. ל. גראנער אמר לי שאבוא אתו לנקות היכלו הק' של כ"ק אד"ש. ואחר

מנחה אמר שאסע להביא את המכתבים, היות וכק"ש דורש אותם.

אחר מנחה אחר קדיש דרבנן הוציא כ"ק אד"ש מכיסו א פעקעלע כסף דולרים, ובא רש"ל ונתן לו (ואח"כ שמענו שנתן \$61.00) ששים ואחת שקלים. שהנ"ל הי' ש"ץ, היות ויא"צ אדהצ"צ. ואמר די התחלה זאל זיין אין די דריי טעג, און מי זאל ממשיך זיין אף א גאנץ יאהר. ואמר אח"כ עס זאל זיין א פריילעכע פארבריינגעניש.

אח"כ שאל ע"ד המצות שיאפו מחר בע"פ, ושאל באם הכינו הבחורים – ועשו שם מה שצריך – וענה מ. הארליג שעשו והכנו אתמול. ואמר, ושחוק קל עבר על פניו, נעכטן טייג דאך נישט. ואמר חדקוב לכק"ש שהרב מענטליק מתעניין בדה"ז. ושאל ע"ד מים שלנו, ואמר שמואל כמו רבע פחות 6.

אני לא הייתי בעת המים שלנו, שנסעתי להביא המכתבים כנ"ל.

לבדיקת חמץ אחר ערבית לא הלך כ"ק אד"ש מ770 לביתו עד שעה מאוחרת (בכ"פ הולך תיכף אחר ערבית), לערך 10:30.

[יום ד', י"ד ניסן]

למחר בבוקר בא בשעה. בשעה ירד להבאילער רום, ע"י העלעוויטער עם מ. הרליג, ושרף החמץ. הביא אתו סדורו, ולא שהה שם הרבה.

בע"פ בעת שהביאו המצות, הי' בשעה 2:45 לערך וחשבו שיחלק, אבל אחר שנכנס לייבל נודע שיתפללו מקודם תפלת המנחה.

ואמר לכאו"א א כשרן און א פריילעכן פסח.

בעת שבקשתי המצות עבור אבי שאל מיט וואס שיקסטו מיטן מייל? וענית יע. ונתן לי שני חתיכות קטנות. ואח"כ בקשתי עבור זאוואול ונתן. לא כ"כ קטנות רק כרגיל. זה במה שולחים שאל אצל הרבה, ונתן חתיכות קטנות. וגמר מלחלק קודם ל"צ קצת.

ליל א' הפסח ערבית

לערבית הי' לבוש בסירטוק חדש (שהחייט עשה אותו לערך באדר א'). אחר ערבית חלק עוה"פ מצות לאלו שלא קבלו מקודם. היו הרבה מאנ"ש שלא קבלו ביום וקבלו עכשיו.

הלך ל676

אח"כ כרגיל בכל שנה הלך לראות איך הת' מסדרים הפסח ומסדרים הסדר, ונכנס והלך אחריו הרב חדקוב, ונכנס והי' שחוק קל על פניו הק'. וכשראה את ר' בן ציון

שם טוב עורך הסדר ביחד עם הת' – האט ער נאך מער א שמייכל געטאן. ונכנס להמטבח והביט ויצא תיכף בחזרה, ולא נכנס בהמטבח להחדר השני.

ועמדתי אני וזלמן ליפסקער ביחד, ושאל אצל שנ"ז ליפסקער, זה ששני שלוחנות אם יש בזה איזה כוונה איזה חילוקים בהשולחנות? וענה ז. ליפסקער – לא-נא, כי אם שיהי' מקום פנוי לעבור בנתיים.

והלך קצת ומביט בפנים על כל הדברים. ועמד ואמר ס'זאל זיין א פריילעכער פסח און עס זאל זיין דער ואחרי כן יצאו ברכוש גדול אין גשמיות און אין רוחניות.

הסדר הא' למעלה

על שני הסדרים נכנס שמואל ליוויטין ולוקח המצות עבור הסדר. וכמו"כ ביום ב' להסדר. וכמו"כ נכנס ז. טייבל, והענדל ליברמן, וקעטץ ובנו (מסופק הנני אם זה נכון היות וראיתי רק שנכנס). בנו שואל מה נשתנה – בליל ב' הייתי בעת הקושיות. הזתים של הלילה הא' היו גדולים במאד. ושהה הרבה זמן לאכול הכורך והמרור. הכזית מצה אכל – געכאפט די ביסניס.

בעת אכילת הדגים, הסופ והבשר וכו' היו יכולים לראות שעושה במס' נכון.

בשפוך חמתך אמר לכעטץ מיט א שטורעם, ועשה קצת עם היד. ובה בשעה נפל א' ונעשה קצת רעש מההכאה שנפל, וצחק קצת כ"ק אד"ש.

בעת שאמר נשמת הי' נשמע קצת קולו, ובניגון הידוע, און ער האט געוויישט די אייגן.

הסדר הא' נגמר בשעה 12:45.

הי' בשעה 11:25 ושאל מאצל ז. פיקארסקי שהי' עומד סמוך, אצל ש"ל, מה השעה. וענה 11:25. הי' קודם הדגים – אחר הזתים.

בעת ששופך בחזרה כוס של אליהו הנביא מנגנים א-לי אתה וגו', ושופך כמה פעמים. ואחר שגמר מנגנים על המדריגות ואצל דלתו, ועשה עם ידיו.

אח"כ ירדה אמו הרבנית שתליט"א ודפקה על הדלת ופתח כ"ק אד"ש, ואחר קצת זמן יצאו, וכולם מנגנים א-לי אתה, והוא הולך אתה טראט ביי טראט.

יום א' דהה"פ

(בעת התפלה בבוקר לא הייתי). שמעתי שנגנו בשחרית ובמוסף אתה בחרתנו, כמו"כ בכל התפלות שיש אתה בחרתנו נגנו.

ליל ב' דחה"פ

הייתי מההתחלה. הזתים יותר קטנים מכמו אתמול. האפיקומן קודם 12. וגמרו בעוד חצי שעה (לא הייתי בעת הסעודה, הלכתי לביתי).

התוועדות

ירד בשעה. שיחה א' ע"ד כתבי האריז"ל, בשמחה רבה בלילי הראשונות דפסח. קודם שיחה א' אמר הרי בשמחה רבה, 'אמרו ניגון בשמחה רבה. מאמר ד"ה עבדים היינו לפרעה וכו' כמו חצי שעה.

ההתוועדות נגמר בשעה.

יום ב' דחה"פ

תפלת שחרית. מפטיר. ברכת כהנים (יישר כח להם).

אח"כ למעלה שאל רש"ג ע"ד שמרי' גורארי' מא"י, אם הוא צריך לעשות יו"ט א' כמו בא"י, או יו"ט שני של גליות כמו בפה? והי' משמע מכ"ק אד"ש שהי' צריך לעשות שני ימים (כי בא"י אין לו שום א' ופה בנו, ובא ע"ד אד"ש וכו' (ממנו)).

ואמר ששאל מהרב דבורקין ופסק על יום א', ועשה כ"ק אד"ש עם ידו – היינו שביטל את זה – ואמר הלא אדה"ז אמר שלו יישר חלי הי' מנהיג בארץ ישראל ג"כ יו"ט שני של גליות, ונשיאת כפים בחוץ לארץ – ודבר הג' אמר שאינו זוכר. ואמר, הלא הראגאטשאווער עושה בכלל שאלה על [חסר], והי' נראה ממנו שהי' צריך להתנהג שני ימים חג.

אח"כ מנחה. קב"ש ערבית. עוזב בלילה את 770 בשעה קדומה כמו 8:30 לערך, מוקדם מכמו בכ"פ.

שבת ח"ה

שחרית. מפטיר. מוסף.

יום א', ב' דחה"מ

בא בשעה. תפלה. קרה"ת. מנגנים אתה בחרתנו. יאלעס. עזב 10:10.

יום ב', ג' דחה"מ

בא בשעה 10:06 ונכנס לתפלה בשעה 10:11 – הנחתי התהלים שלי.

בשעה אחת ראיתי שיצא מ770 לדרך קינגסטון, וראיתי שהלך לאמו. ותיכף

בשעה 1:10 חזר ל770.

מנחה בזמנה 3:15. ערבית 7:25.

עזב את 770 בשעה קצת (אפשר 5) אחר 12.

יום ג', ד' דחה"מ

בא 10:05. שחרית. מנחה 3:15. מסתיר פניו. כמו"כ בימים האלו האחרונים
בח"ה

[חסר]

שביעי ש"פ

בתוך הסעודה שכח המברך (הזוכה בגורל מ"ש חן) לאמר ביעלה ויביא זכרנו
וכו' בקול כנהוג, ורמז כ"ק אד"ש לקעטץ שיאמר בקול ואמר.
אחר הסעודה, אחר שחזר מהתהלכה מוילעמסבערג, אמר לחדקוב בחדרו הק'
עס זאל זיין דער והדריך בנעלים.

התועדות דאחש"פ

לא צוה לנגן הניגונים של אדמו"ר (הריי"צ) נ"ע דעם בינוני, וכמו"כ של אדמו"ר
הצ"צ, וכמו"כ מהר"ש.

בן הזכה בגורל הביא קבוצה יהודים ספרדים, ונגשו אל השלחן לכ"ק אד"ש. וא'
נתן לו היד, והי' נראה שנשטמט, וא' שיאמר לחיים. עד שעברו כולם ודבר כאו"א
קצת עם כ"ק אד"ש. ואחר שהלכו צוה אד"ש לנגן אין אדיר וכו'.

יום ו', אסרו הג"ג ניסן

כ"ק אד"ש בא היום ל770 בשעה 11:45.

מנחה. ל"צ 6:30. נכנס 7 מינוט אחר ל"צ. בהלכו הי' מאנטל בההאל
אראפגעפאלן, והגביה אותו למקומו (כמו ששמעתי). קב"ש.

[ש"פ אחרי, כ"ד ניסן]

בש"ק בבוקר בא ל770 6:15 לערך.

לתהלים נכנס כרגיל 8:30. אח"כ לקח הסידור והניח על השטענדער, ואח"כ פתח
אותו ואמר בו החמשה קפיטליך האחרונים, והי' שניהם פתוחים. ואחר שגמר תהלים

אמר פון פארענט, הי' בדרך וידבר.

ואח"כ נכנס לתפלה. מביא עוד אתו המאמר אחרי מ"ט. כל הזמן מנגנים עפ"י האדרת והאמונה מביט בסידורו – בכ"י – חסידות. מפטיר.

התוועדות. מתחיל ע"ד אחש"פ ע"ד המפטיר. דא"ח ד"ה ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו וגו'.

ודבר ע"ד י"א ניסן, תקנת הקדמונים בדבר קפי' תהלים לפי מס' השנים שכ"ק מו"ח גילה אותה, למשל בן י"ג מתחיל קפיטל י"ד. מדבר ע"ד הקפיטל ס"א, ימים על ימי מלך תוסיף וגו'. תרגום משיח.

אחר שיחה א' מנגנים אמתי קאתי מר ועושה בחזוק מאוד עם ידו הק', באופן משונה, בתקיפות גדולה.

אומר שבשנים האחרונות מנהג לדבר פרק ואמר שיחה בדבר [חסר]

יום ו' עש"ק קדושים, ל' ניסן א' דר"ח אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 9: 50. בהכנסו ל770 העמיד אותו אברה'מל ניימארק, וכ"ק אד"ש עמד באמצע ההאל אצל האיילעווייטער ודבר אתו איזה מינוטים, אפשר שני מינוטים. ובעת דיבורו גמר הש"ץ אז ישיר. ופתח כ"ק אד"ש את פתח חדרו הק', והניח כך פתוח כמו איזה מינוטים. ועמד כל הזמן אין מאנטל, ועושה שמה על השלחן ענייניו והניח פתוח עד אחר את שם.

נכנס לקרה"ת (הנחתי החומש). רביעי. בחזרתו מהבימה מסתובב הוא ומביט במודעה על הכותל, ונגש יותר און האט איבערגעדרייט אין גאנצן. שם הי' מודעה על פסק קטן מצא"ח, שאי"ה במוצש"ק תפשת"פ יום התייסדות צא"ח יהי' התוועדות חדשית, וכמו"כ יחזרו השיחות מיום הבהיר י"א ניסן ומש"מ העבר. וכמו"כ עוד פסק ע"ד עזרת תורה שישלמו כולם עד סוף ספירת התפארת. ולקח התהלים ואמר קצת. ואמר יהללו, והניח התהלים.

הארענשטיין נכנס 6 לפני אחד עשר, ויצא 11: 26.

הלך היום בשעה 4: 50 וחזר 6: 20. הלך לברוקלין וחזר מקינגסטון.

בשעה 6: 24 נכנס אצלו ב.ג. [חסר]

יום א' אמור, ב' אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה אחת. כ"ק אד"ש לא נכנס למנחה (הלייט הי' סגור עוד מ15: 2).

יש יחידות גדולה, הגיע למס'.

תפלת ערבית, מפסיק באמצע היחידות לערך בשעה 10.

היחידות נמשכה עד שעה 15: 3. ועזב את 770 בשעה לערך 3: 45.

יום ב'

בא באיחור לקרה"ת. הודיעו ממרכז שלא יחכו עליו במנין הא', ובא כמו עשרה מינוטים באיחור. נכנס לקרה"ת 10: 15. התהילים והחומש שלי.

אח"כ בבואו אצל דלת חדרו, הי' אשה ובתה על המדריגות שאצל היכלו, ומדבר אתם כ"ק אד"ש, ומדבר ג"כ עם הילדה הקטנה, והלכו. כנראה ברכה.

למנחה יצא באיחור 8 מינוט. דפק חדקוב ולא פתח. ויצא אח"כ מעצמו. ערבית.

בשעה 11: 45 נכנס ר' ש. גורארי', יצא בשעה. קודם ממנו הי' רב"ג עם אשתו, ואח"כ היא יצאה ונשאר כמו שעה.

כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 1: 15 לערך.

ג' אמור, ד' אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 2 לערך. למנחה לא יצא. נכנס אצלו חדקוב, והי' יושב בסירטוק על הכסא.

יחידות. ערבית באיחור קצת.

כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה אחת.

יום ד' אמור, ה' אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 1: 30 לערך. למנחה לא יצא היום. ערבית 9: 35.

באו שני יהודים שיש להם יאר"צ. הא' לאיער שעשה הרבה לטובת אדמו"ר (ריי"צ) נ"ע בבואו לארצה"ב. ואחר ערבית פנה כ"ק אד"ש לחדקוב ואמר לו איזה דבר, ואחר שיצא כ"ק אמר חדקוב שיכולים המה לכנס על יחידות. ונכנסו ושהו שם כמו 40 מינוטים.

כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה.

יום ה' אמור, ו' אייר

כ"ק אד"ש בא לקרה"ת כרגיל. מנחה באיחור כמו 5 מינוטים (מסתמא הי')

בהמשך לו).

יצא בשעה 6:07 ופנים שוחקות לו, ואחריו יצא נ. מינדעל. וחזר בשעה.

ההנהלה נכנס היום לערך 7:30, ושהתה כמו 50 מינוטים.

יחידות הגיע למס' 12. ערבית באמצע היחידות בשעה 10:20.

הי' דר. חיים שאשקעס, נכנס בשעה 1:25 ויצא 2:20.

ואחר שיצא חדקוב, נכנס על פיו הבחור מיצחק אלחנן על איזה מינוטים. שמעתי ששאל איזה קושיות מכק"ש, ואמר שבסוף היחידות יהי', ואם כק"ש ירצה לענות יהי' בפה.

וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 3:20 עם חדקוב. המלוים ש. קונין וד. רסקין.

יום ו' עש"ק אמור, ז' אייר

כ"ק אד"ש בא בשעה [חסר].

יום א' בהר, ט' אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 12:30 לערך. למנחה נכנס כמו בכ"י.

הלך לביתו רק בשעה 7:15, מקודם לא הלך. וחזר בשעה 7:54 ונכנס תיכף ראדשטיין.

יחידות. הגיע למס'. ערבית 9:43.

כ"ק אד"ש עזב את 770 1:30.

יום ב', י' אייר

כ"ק אד"ש בא היום לקרה"ת כרגיל. למנחה לא יצא.

מאיר שמחה חן אחיו של מרדכי ליב ביקש מאת כק"ש תי"פ מי"א ניסן, ונתן לו לייבל גראנער.

בשעה 7 יצא כ"ק אד"ש מ770 והלך ע"י דרך קינגסטון, וחזר בשעה 7:30.

היום לא הלך לביתו. תענית בה"ב.

ערבית בשעה 8:48. אחר שמו"ע הי' נשמע בקול היהי רצון שיבנה ביהמ"ק וכו'.

ובשעה 9 נסע ע"י יודל לביתו. לקח אתו 2 חבילות כבעג'.

ל"צ בש"ק העבר 7: 44 בבא 7: 51.

בזה הלילה לא חזר כ"ק אד"ש עוה"פ ל770. חי' שם איזה שעות ל. גראנער.

יום ג' בהר, י"א אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 12: 56. למנחה לא נכנס.

הלך מ770 לביתו בשעה 5: 50, ובצאתו נכנס לעזרת נשים, שהדלת היתה פתוחה, והביט למטה. חי' שם בעזרת נשים ד. רסקין ול. אלעווסקי.

וחזר בשעה. תפלת ערבית.

יחידות מס' 19. היחידות נגמרה לערך בשעה 2: 30. וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 3: 02.

יום ד' בהר, י"ב אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 10: 00. למנחה לא יצא.

הלך לביתו בשעה 6: 10 בסירטוק, וחזר מקינגסטון בשעה 7: 46 במנטל.

היום אור ל"ג אייר, יא"צ אחיו, תשי"ב לונדון. ליבל נתן לי להדליק 5 לאמפן.

ערבית בשעה 9: 30. אומר קדיש, הביא אתו המשניות. קודם קדיש דרבנן כרגיל עושה עם ידו הק' – מעביר אותה על עינו (ועל מצחו הק').

עזב את 770 בשעה 11: 30.

יום ה' בהר, י"ג אייר - יא"צ אחיו

בא בבוקר בשעה 7: 10 (ולא חי' הדלת פתוחה, וראה הת' ל. מינקוויץ מרחוק שכ"ק הולך, והלך במהירות מצד השני ופתח), וכ"ק אד"ש נכנס לביהכנס"ס הא' ולחדר שני. ולא חי' שום אחד, גם האור לא חי' דלוק, ודלק בחדר שני, והלך לפתוח פתח חדרו הק'.

ושאל אצלו – היינו אצל ל. מינקוויץ – אתה יודע הטעלעפאן של המקוה שעל יוניאן סט.? ונגש ל. מינקאוויטש ואמר שישאל לאינפארמיישן. ובינתיים אמר כק"ש שיטלפן וישאל אם יכולים עכשיו לבוא – ושאל כק"ש מה צריכים ניקל דיימס? – היות והנ"ל ל.מ. הוציא מכסו איזה מטבע – ואמר שיש לו דיים, ושאל לכ"ק איך נקרא שמם – בכדי שיוכל לשאול מטעלעפן – ואמר כ"ק אד"ש זייער נעמען דארף זיין רעליטאליעם, ובעת דבר נכנס כק"ש לחדרו.

והלך הנ"ל לטלפן. וראה שכ"ק בא ועומד בתחלת ההאל הארוך, וכק"ש שואל דו ווייסט וואס מי דארף טאן? וענה ל.מ. באם יכולים לבוא עתה. ואמר כ"ק אד"ש שישאל באם יש עתה מקוה, ובאם יכולים עתה לבוא. ואמר לו עוד שיאמר מי שצריך לבוא (היינו כ"ק אד"ש), וחזר כ"ק אד"ש לחדרו.

ובעת שגמר הנ"ל בטעלעפן פתח הדלת של כק"ש ונכנס, ואמר שענו שעתה אין מקוה חמה עד עוד 10-15 מינוט יהי' חם. ובעת אמר הנ"ל בעוד 10-15 מינוט, האט ער געגעבן א בליק על השעון. ושאל עוה"פ אח"כ, אבל אחר 10-15 מינוט יכולים לבוא? לא יצרכו לטלפן עוה"פ? ואמר הנ"ל שנתדבר עמהם ולא יצרכו לטלפן עוה"פ. ואמר לו בלשון אמירה לא בלשון שאלה: זהו על יוניאן סט. וענה כן. ואמר בסוף א גרייסן דיינק.

אני נכנסתי ל770 איזה מינוטים לאחכ"ז.

וכ"ק אד"ש יצא מחדרו בשעה 7:35 והביט לביהמ"ד היינו החזיר פניו (כי הי' נראה כאילו כבר רוצה ללכת), ואח"כ נכנס לביהמ"ד – וראה כמה תלמידים יש – ואח"כ הלך לחדר שני, ונכנס עד לאחר הכותל והביט על שלחן הא'. והלך למקוה יוניאן סט. וחזר בשעה 8:15.

נכנס לקרה"ת כרגיל בשעה 10:10, והביא אתו גם את הסדור שער הכולל. מביא אתו את הסדור הרגיל בעת שעולה לתורה להבימה, ופותח אותו ואומר בו קדיש. בסדור שלו אומר קדיש אחר שיר של יום, קדיש דרבנן אחר אכאל"ק וכמו"כ אחר עלינו. בעת שגומר הקדיש תמיד גיט ער זיך א הויב (כמו בעת שגומר השמו"ע בחזרתו מהג' פסיעות). לוקח התהלים (הנחתו אני) כרגיל. ואומר אח"כ קדיש. אחר זה אומר משניות ואומר קדיש דרבנן.

חשבו שכק"ש נוסע להאוהל (היות שאמר א' שבעת שנתן פסק לכ"ק אד"ש אצל דלתו ביום ג' בערב בעת צאתו, שנוסע להאהל (אביו של זיסל). וכמו"כ חשבו שהיות שבא בהשכמה כ"כ והלך למקוה. וגם יודל קרינסקי אמר שעוד לא שמע אבל כמו שחושב שנוסע היום), אבל לא נסע.

נכנס למנחה 15:3, ומביא ג"כ השני סידורים. ואומר הקדישים כולם. בעת שישב לנפילת אפים סבב כק"ש את הסידור השני הנ"ל שהי' מונח כמו בעת שכק"ש עומד, וכמו"כ בעת שקם מנפילת אפים הניח אותו כמו שהי' מונח קודם נפילת אפים.

לבית לא הלך היום, היות ותענית בה"ב. הלך לבקר את אמו בשעה 7:05.

בשעה 8 נכנסו אצלו איזה אנשים. גם נכנס א' מהם קראקאווסקי שחזר מא"י. הנ"ל הביא את המצות של כק"ש עבור כפר חב"ד.

בשעה 9 לערך ערבית. אחר ערבית קידוש לבנה, באמצע הפארקוויי איפה שישנם

הספסלים.

אח"כ בעוד איזה קצת זמן יצתה הרבנית מ770 להקאר, ובעוד איזה רגעים יצא כ"ק אד"ש ונסע ע"י קינגסטון. זה הי' לערך 9: 30. ולא חזר עוה"פ בלילה ל770.

יום ו' עש"ק בהר, י"ד אייר

כק"ש בא היום לערך בשעה 10: 10.

למנחה הי' מלובש בחגורה חדשה – א נייער גארטל. הסיב פניו הק' בעת חזרת הש"ץ.

אחר מנחה בצאתו הי' בחדר שני הש"ץ הגיע לותחזינה, וחכה על הדלת ואמר מודים עם הציבור.

בק"ש ג"כ בחגורה החדשה.

[ש"פ בהר, ט"ו אייר]

בבוקר חגורה הישנה. ראיתי שהי' מביט־אומר בתניא – כרגיל – בפרק ל"ו. מפטיר.

מנחה 7: 15. בעת שהגיע לפתח חדרו הי' שם על השלחן סדור פתוח, ולקח ספר אחר (הי' סדור) והניח עליו, ער האט עם אביסל א ווארף געטאן. בעת מנחה בחגורה הישנה. ערבית.

הלך לאמו ושהה הרבה זמן מאד, כשעה. ואח"כ לערך בשעה 11 נסע ע"י הרבנית שתליט"א.

יום א' בחוקותי ט"ז אייר

כ"ק אד"ש בא היום ל770 בשעה 1: 13. למנחה יצא 3: 15.

חזר מאמו בשעה 7. העמיד אותו הקרוב של ז. פיקארסקי.

יחידות הגיע למס'.

ערבית באיחור כמו 15 מינוט.

יחידות נגמרה בשעה 2: 45 לערך – חדקוב הי' רק איזה רגעים – וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 2: 55.

כ"ק אד"ש הלך במהירות גדולה ביותר, מאוד מהר. תענית בה"ב מחר.

יום ב' בחוקותי, י"ז אייר

כ"ק אד"ש בא היום ל770 בשעה 9. אחר הפאט[?]. קרה"ת בשעה הרגילה. היום בה"ב.

לאחר קרה"ת נכנס הדר. זעליגסאהן, וכמו ששמעתי שכ"ק אד"ש קרה אותו, ושהה קצת זמן.

מנחה בזמנה. לא קראו אותו ונכנס בעצמו, בדיוק כ3:15. א"א תחנון ערב ל"ג בעומר. לא הלך לביתו (בה"ב) [חסר].

ערבית בשעה 8:50 בחדר הסמוך לחדרו. ועזב את 770 בשעה 9:15 ע"י יודל במכונתו.

יום ג', ח"י אייר - ל"ג בעומר

כ"ק אד"ש בא היום ל770 בשעה 9:40. הלך למקוה בשעה 10:07.

נסע להאהל בשעה 12:28 ע"י יודל במכונתו, וחזר בשעה 6:00. הי' פארשוויצט והי' אדום. מנחה בעוד 5 מינוט. אחר מנחה נסע.

התוועדות בשעה 8:10. שיחות, שיחה ד' לקח מתפחת. צוה לנגן אנעים זמירות, ושאל אצל ב. יוניק אם יש מים לרחוץ הידים. צוה שינגנו אני מאמין.

באיזה ימים קודם ל"ג בעומר ביקש כ"ש המאמר הנה מה טוב, שנאמר על תנאים בל"ג תרצ"ג.

ערבית למטה על השלחן כמו במוצו"ט אחר התוועדות (בא הפליין מלונדון). אח"כ בצאתו מביהכ"נ אמר שינגנו הושיעה.

בשעה 12:25 עזב את 770 ע"י הרבנית שתליט"א.

יום ד' בחוקותי, י"ט אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 10:05 ע"י הרבנית שתליט"א במכונתה. היא ג"כ נכנסה ל770 לאמה. מנחה בזמנה 3:15.

בעת שחזר כ"ק מאמו מקינגסטון הי' עקסידענט בא.פ. וקינגסטון עוו. וכ"ק הולך ומביט על העקסידענט (שהי' ילד ישראלי חרדי מבאבוב, והי' עומדים הרבה מאנ"ש שמה), והולך ומחזיר פניו ומביט עד שבא לפני פתח ביהמ"ד החדש של 770, החזיר את פניו ומביט. ובא ז. בוטמאן וכ"ק אד"ש שואל אותו אם יודע פרטים? ואמר ששמע שנתגלגל הילד איזה פעמים ושהוא מבאבוב. והלך לכנס ל770 ומביט עוד כל הזמן. ובהכנסו פגש בישראל רוזנפלד ואמר לו שילך לראות מה הי' שמה. והלך

ישראל הנ"ל ובעוד כחמשה מינוטים חזר, ודלת כק"ש לא הי' סגורה כי אם מעט פתוחה, ודפק ונכנס ואמר לו, וענה כק"ש יישר כח.

ערבית בזמן הרגיל. עזב את 770 ע"י הרבנית במכונתה 12: 10.

יום ה' בחוקותי, כ' אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 9: 51. בעת הכנסו אמר קדושה – כבר הי' בסוף קדושה. קרה"ת כרגיל. מנחה בזמן הרגיל. הביט בפרק [חסר].

יחידות הגיע למס' 23. ערבית באמצע יחידות 10: 07. היחידות נמשכה עד שעה 5 לערך. וחדקוב אמר בשעה 5: 30 שיכולים ללוות.

כ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה.

יום ו' עש"ק, כ"א אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 2 לערך. הרבנית הי' ב770 הרבה שעות היום משעה 11 עד 6 לערך.

עש"ק מנחה. קב"ש. הולך לבקר את אמו לערך שעה 10.

ש"ק בחוקתי, כ"ב אייר

בבוקר בש"ק בא 9: 45 לערך. מפטיר.

התוועדות.

שיחה הראשונה הי' כ40 מינוטים. אח"כ מנגנים ועושה הרבה מאד עם ידיו הק'.

אח"כ שיחה ב' מספר סיפור ע"ד הרבי (הרש"ב) נ"ע, מה שאמר הרופא בוויצן (אצל רופא פרויד, כך אמר) שהלב אינה יכולה להביאה בפועל מה שהמוח רוצה. ואמר שרפואה שילמדו החסידות שלו, ויביאו פרוטקל ממה שחזרו מזה וכו'.

אח"כ הי' (מאמר-שיחה) בעניים פתוחות, לקח המטפחת. ד"ה והתהלכת בתוככם, כעשרים מינוטים. ואח"כ הי' שיחה פרקי אבות.

ואח"כ שיחה שהיא "אחרונה" ע"ד חזק ויקרא. ודיבר דשבת דמיני' מתברכין כול' יומין ישנם ג' שמחות. ודיבר א' ע"ד באנקעט שבנוארק. ודיבר שיחה קצרה, ואמר שיפסיקו בניגון. וחזר ואמר שיבחרו בניגון ונגנו ופרצת.

ואח"כ שיחה ב' ע"ד קאנווענשן נשי ובנות חב"ד. ואחר השיחה אמר שיבחרו בניגון אבל אף געך, ולקח השעון בידו ואמר אבל אף געך בצחוק קל, ס'איז דאך שוין

שפעט. ונגנו ניגון.

ואח"כ דיבר בדבר הישיבה תו"ת של מונטריאל. ואמר ששם לא כתלים בלבד (כוונתו כמו פה ביהכ"נ ד770), ובנתיים סיפר ששמע מחסיד לא ממו"ח – אבל מסתמא הוא אמיתית – מעשה מרבי מהר"ש שאמר איזה דבר לחסיד ולא הסכים הח', ואח"כ נען הרבי מהר"ש את ראשו וידו הק' על השלחן ואמר עוה"פ להחסיד והחסיד אמר [חסר]. ואמר ששם – היינו מאנטריאל – שמעו אתו – כך הי' משמע. ודיבר ע"ד הישיבה תו"ת דשם.

ואמר להעכט נו? ואמר לחיים ושתה. ונגנו לכשיפוצו מעייניתיך, ובאמצע עמד ויצא באמצע הניגון, ובצאתו עשה עם ידיו. פניו ה' אדום מאוד.

ההתוועדות נגמרה לערך 5 קודם ארבע. מנחה.

ותיכף אח"כ הלך לביתו. בצאתו מ770 הי' עומד העכט סידיני עם בתו הקטנה, ועשה לה כ"ק אד"ש עם ידו (כמו שעושים לתינוק בעת שהולכים ממנו).

ערבית. הולך לבקר את אמו ובשעה 12 יוצא מ770.

איזה מינוטים לפני 12 ירדה הרבנית שתחי' ונתן לה העכט פתק ליתן לכ"ק אד"ש. ובצאתו דיבר עם העכט 10 מינוט. ונסע ע"י הרבנית.

יום א' במדבר, כ"ג אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה. מנחה 3: 15.

אחר מנחה הולך לבקר את אמו היות שהיא הולכת לקאנווענטשן נשי ובנות חב"ד היום.

בשעה 5: 15 נכנס לביהכ"נ ומדבר שיחה כמו 15 מינוט לפני נשי חב"ד, ואח"כ מקבל ליחידות בביהכ"נ כך עד שעה 8: 45.

בעוד 10 מינוט 8: 54 נכנס לערבית, ואח"כ בשעה 9: 28 הלך לביתו.

ב' במדבר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 10: 01. קרה"ת כרגיל (החומש שלי). מנחה 3: 15.

בעת שחזר כ"ק אד"ש מאמו 7: 45 הי' עומד ע"י 770 חנוכה ואיש א' עם זקן מאנגלי, וכ"ק אד"ש האט א שמייכל געטאן צו חנוכה.

ערבית בשעה 9: 30.

עזב את 770 בשעה 12 לערך.

יום ג' במדבר, כ"ה אייר

כ"ק אד"ש בא היום בשעה – כך שמעתי – 10:30. מנחה בשעה 3:15.
 אחר מנחה נכנס סימפסאן הזקן ובידו ספר א' [מרדכי?]. חזר מאמו 7:45.
 יחידות הגיע למס' 18. ערבית בשעה.
 היחידות נמשכה עד שעה 3:40 לערך וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 3:50 לערך.

יום ד' במדבר, כ"ו אייר

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום ל770 בשעה 12:22. מנחה בשעה 3:15. ערבית
 כמו בכ"פ 9:30.
 עזב את 770 בשעה 11:50.

יום ה' במדבר, כ"ז אייר

נוסע להאהל.
 בא בשעה 9:50. חזר ממקוה 11:40. נסע ע"י יודל במכוניתו להאהל בשעה 1:45
 וחזר 5:55. הי' פארשוויצט אדום קצת. מנחה.
 ואח"כ נוסע ע"י יודל לאמו ושוהה שם קצת זמן. נסע לביתו וחזר ל770 7:10.
 יחידות הגיע למס'. ערבית בשעה 10:02.
 היחידות נגמרה בשעה 5:20 וכ"ק אדמו"ר שליט"א בשעה 6:40 (הייתי אז).

יום ו' עש"ק במדבר, כ"ח אייר

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום בשעה 12:45. בשעה 6:03 יצא והלך לביתו.
 מנחה הביט בפרק. קב"ש. ערבית. עזב את 770 10:20.

[ש"פ במדבר, מכה"ח וער"ח סיון]

בש"ק בבוקר בא בשעה 7:07 הביט לההאל. תהלים. הביט בהסידור מתחלה
 ולבסוף, והביט בתוך איזה דפים, ואח"כ אמר מה טובו.
 התוועדות 1:30. שני שיחות ואח"כ מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש.
 ואח"כ [חסר] מ"ש וידבר הי' במדבר סיני וגו'. כ"ק אד"ש הי' אופגעלייגט
 בהתוועדות. רמז להרבה מהנאספים שיאמרו לחיים ואמר שהילדים שבאו
 מבוסטאן וכמו"כ אלו מפה שיאמרו לחיים ביחד. ואח"כ אמר שזה לאלו שעד בן

עשרים, ואח"כ אמר למ.ל. ראדשטיין מי וועט בא אייך דעם פאספארט ניט בעטן ווייזן.

יום ה' בהעלותך, י"ט סיון (תענית?)

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום לקרה"ת כרגיל. מנחה בשעה 3:23.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס והביא אתו הסידור כרגיל וגם תהלים (תהלים פשוט. אהל י"י), לסלח לנו הכה (אף שהי' החתנים), לאחר קדיש דרבנן לקח התהלים ופנה לצד מזרח (כמו בעת שמו"ע) ואמר יענך פ"א. ואח"כ השם מרדכי שלמה, השם של הביאנער רבי שעשה לו אפעריישען על ה[חסר] ואח"כ אמר קפיטל א'. ואח"כ קפיטל קנ. ואח"כ הביט בסוף התהלים ה"י, ה"י, ואמר הש"ץ קדיש יתום וכ"ק אדמו"ר שליט"א יצא אח"ז.

רב מענטליק מסר שחדקוב אמר (בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א) שאחר מנחה יאמרו יענך (קפי" כ') ואח"כ שמו. ואח"כ קדיש ושיתנו צדקה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא 770 בשעה 6:05.

א' קרה, כ"ז סיון

כ"ק לא יצא למנחה. בשעה 6:30 נכנס כ"ק אד"ש לביהכ"נ הגדול ואמר שיחה לפני נשי ובנות חב"ד, כחמש ועשרים מינוט.

תוכן השיחה בענין פ' השבוע מחלוקת קרח בית שמלא ספרים האם צריך מזוזה וכמו"כ טלית שכולה תכלת וכו'.

אח"כ הי' יחידות עבורם שם במקום השיחה שהי' עד אחר 9:30. לבסוף ניגש ש"מ קלמנסאן שנוסע לפאריז. וכשנגמר התחיל לייבל לאסוף הפתקאות והכספים שהיו על השלחן, ולקח כ"ק בידו ועשה מעצמו. ביצאו כשהגיע לאמצע ביהכ"נ הסיר שלחן א' ממקום עמדו, וניגש לארון הק' כמו בעת שיוצא מהתפילה ולקח הפרוכת בידו.

אח"כ תפלת ערבית 9:40.

ב' קרה, כ"ח סיון

הי' גשם, ובא ע"י הרבנית במכונה החדשה.

[חסר]

יום א' כי תבוא, י' אלול

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום קצת קודם שעה 11 לערך.
מנחה באיחור 15 מינוט כי הי' אצלו הרב טילושקין. תפלת ערבית כמו בכ"פ.
הי' אצלו הרב"ג יותר משתי שעות ואחר שעה 1 הלך מ770.

יום ב' כי תבוא, י"א אלול

כ"ק אד"ש בא היום לקרה"ת כרגיל (תהלים וחומש שלי). מנחה 15: 3.
חדקוב הוציא סידור כ"ק להחתן קארניקאוו. לא אמרו תחנון. תפלת ערבית כמו
בכ"פ ועזב את 770 בשעה.

יום ג' כי תבוא

כ"ק בא היום איזה מינוטים קודם 9 – כמו שני מינוטים.
למנחה לא יצא, מסרו זה עוד בשעה 2: 45. תפלת ערבית כמו בכ"פ.
ועזב את 770 בשעה 10: 42 בערך ע"י הרבנית.

ד' תבוא, י"ג אלול

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום בשעה 10: 45.
תפלת מנחה כרגיל. נכנס החתן קראניקאוו מקודם שעשה הפסיעות לפני שמו"ע.
הביט על החתן. לסלח לנו הכה רק פעם אחד.
תפלת ערבית כרגיל. אחר ערבית נכנס ב.ג. – כמו ששמעתי שקראו לו – ושהה
אצל כ"ק שעה וחצי.
וכ"ק אד"ש עזב את 770 בשעה 12 בערך ע"י הרבנית שתליט"א.

ה' תבוא, י"ד אלול

כ"ק אד"ש בא כעשר לפני עשר. קרה"ת כרגיל.
מנחה כרגיל, כ"ק אדמו"ר שליט"א הוציא את הסידור עבור החתן יצחק שווארץ
ולא אמרו תחנון.

תפלת ערבית באיחור כעשרים רגעים כי ז. [דוכמאן?] הי' ביחידות, וכ"ק אד"ש
אמר לו שיהי' עוה"פ בשנה הזוה. והנ"ל אמר לכ"ק שיספר איזה סיפור הרי אני יודע
מעשיות, כי הנ"ל אמר בתשובה לכ"ק כי החליט שלא לדבר רק לשמוע. וכ"ק הניח
ידו הק' על מצחו ונשתנה פניו הק' ואמר עס איז דאך אלול מלך בשדה, ואח"כ אמר

לו כנ"ל שבשנה הבא יכנס עוה"פ.

כ"ק אד"ש עזב את 770 בערך בשעה.

יום ו' עש"ק תבוא, ט"ז אלול – התייסדות תו"ת תרנ"ז

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא איזה מינוטים לפני תשע (נוסע להאהל), ובשעה 9:30 הלך למקוה. שמעתי שהי' איזה דבר בידו – וחזר כעשר אחר 10. ובשעה 11:30 בערך נסע להאהל ע"י יודל במכונתו. ואיזה מינוטים לאחר 6 חזר מהאהל, ובערך 6:10 נכנס למנחה (התפללתי לפני התיבה). למנחה היו רק איזה אנשים יותר ממנין. כ"ק אדמו"ר שליט"א הביט איזה פעמים על המתפללים. מנחה הי' במהירות. ואיזה מינוטים אחר מנחה נסע כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"י יודל ע"י אלבעני עוו.

קב"ש הי' מביט כל הזמן במאמר – לבד משמו"ע – בשעה 10:25 בערך הלך לבקר את אמו שתליט"א.

[ש"פ תבוא, ט"ז אלול]

בש"ק בבוקר בא בשעה 10, ואח"כ נכנס לתפלה. בשחרית הי' ג"כ מביט בהמאמר – דפוס. למפטיר – קומו אורי – הי' בכיות כמעט בכל המפטיר.

מנחה בשעה 6:20, וחמשה מינוטים לפני זה בא 770.

ערבית מוצש"ק כרגיל, והלך לבקר את אמו כמו בכ"פ וכו'.

יום א' נצו"י, טוב (י"ז) אלול

היום בא כ"ק אד"ש כחמש לפני שעה 11, ועמד ע"י פתח 770 בהחלון הקטן ששם האייר קאנדישן של המל"ח והיכלו, והי' מונח שם איזה נאזסטירלן?] (ואפשר גם ספר) והביט שם. ויצא מ. נ. בעת שעמד שם ועמד עוד עד שהדלת נסגרה ואז פתחה.

מנחה כרגיל וכמו"כ ערבית, ועזב את 770 ע"י הרבנית בשעה 11:28 (בערך).

יום ב' נצו"י, ח"י אלול

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום בשעה 9:48 (בערך) קרה"ת כרגיל. הלך למקוה בשעה 11 בערך. ונסע להאהל בשעה 1:05. קודם שנסע נותן הסיודור להחתן ל. אלעווסקי. נסע ע"י יודל במכונתו. וחזר בשעה 5:50 בערך.

לסלח לנו הכה אבל הי' באופן אחר – בשינוי – מכמו בכ"פ, הי' ברפיון. קודם גמר חזרת הש"ץ הביט האם יש חתן, וכ"ק הביט עד שגמר הש"ץ והתחיל לאמר איזה

דבר והש"ץ אמר קדיש. וכ"ק אד"ש הביט עוה"פ אבל לא הי' חתן.

לאחר מנחה הכריז הרב ח.מ.א. חדקוב שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שיהי' התוועדות קצרה ע"מ שלא יפרסמו – זה הודיע כ"ק לאחר האהל. נעשה בהלה גדולה וכו'.

בשעה 6:30 נכנס כ"ק אד"ש להתוועד והסידור בידו הק'. תיכף התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א שיחה – קודם שנגנו – ע"ד שהיום ח"י אלול. סיום על מס' ביצה, כמעט חצי שעה. אחר השיחה צוה שינגנו אבינו מלכנו. ואח"כ צוה שינגנו הניגון של הג' בבות.

בעת שיחה הראשונה ראה שהרש"ג עומד והביט באם יש כסא עבורו, ולא המשיך השיחה היינו שתק – והלך ש"מ סימפסאן להביא כסא, וחכה כ"ק כל הזמן עד שבא, היינו עד שנכנס בחזרה לביהכ"נ.

ח"י אלול התוועדות

שד"ב אלפעררוויץ נתן בקבוק יי"ש וכ"ק הביט בתמהוון, והנ"ל אמר ע"ד דירה חדשה וענה בשעטומ"צ והלך, וצוה שיקח את הבקבוק ויחלקה אצלו.

האט א שמייכל געטאן לפרץ שי', רמז שינגנו עוד ישמע אחרי השבע ברכות [חסר]

אנעים זמירות. א"מ עוה"פ צוה להביא [?] רק עד שיאמרו לחיים וינגנו. ונגנו נעזעריצי.

באמצע צמאה רמז שינגנו ג"פ ניגן אדה"ז, ואחר צמאה דיבר שיחה על פרשת היום אתם נצבים, ואח"כ נגנו ניגון אדה"ז וכ"ק הי' בדביקות נפלאה.

נגמר 9:20. מעריב 9:35.

עזב את 770 ע"י יודל בערך 10:15.

יום ג' נצו", י"ט אלול

כ"ק בא 7 לפני 10. בהכנסו ל770 דפק בדלת המל"ח, האט מען געקוועטשט דעם בעל, וכ"ק האט געשטופט די טיר ולא נפתח, עד שפתח א' מבפנים ונכנס ולקח מה שהי' מונח בהפינה שלו. ואח"ז ביצאו לחוץ הניח איזה מטבעות בהקופא קרן שניאור.

למנחה לא יצא. ל. גראנער נכנס לכ"ק.

בהכנסו למעריב נתן צדקה להקופא.

ד' נצו"י, כ' אלול

מנחה באיחור 10 מינוט. נתן צדקה קודם מנחה.

[חסר]

יום ועש"ק נצו"י, כ"ב אלול

כ"ק אד"ש בא היום בשעה 11:50 בערך ע"י הרבנית שתליט"א. נכנס לחדרו ואח"כ יצא מחדרו ונתן צדקה להקופא וחזר להיכלו.

מנחה בזמנה. ל"צ 6:38. קב"ש כרגיל הביא אתו בהסידור המאמר החדש מאדמה"ז "בחכמה יבנה בית"

בשנה העברה אמר קדיש בכ"ג אלול, וכמו"כ בכל שנה, וחשבו שגם היום יאמר אבל לא הביא אתו הסידור השני כרגיל בעת יא"צ ואמירת קדיש), וקצת קודם 8:30 פתח כ"ק אדמו"ר שליט"א את פתח חדרו ושאל את ל. גראנער – שהי' ע"י הפתח – באם יש מנין (ונעשה טומל גדול מאד).

ותיכף בשעה 8:30 נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א בביהכ"נ למעלה ועמד במקום שעומד בחול למנחה ולמעריב, ועמד כמו שעומד במוצש"ק פניו למזרח. והביא שני סידוריו, והסידור שמתפלל בכ"פ הניח על הספסל שהי' עמוד במקום, ובהשני אמר משנה כד דכלים.

אני וש. קונין הביאו השטענדער, תומ"י הלכנו – עוד קודם שנכנס כ"ק – ונכנסנו עם השטענדער, ובעת שהגענו ע"י כ"ק אד"ש, פנה כ"ק ועשה בידו הק' – האט אמאך געטאן מיטן האנט – היינו שאין צריך להשטענדער. ועמד השטענדער והכסא כך וכ"ק אד"ש נשאר עומד כמו מקודם. אחר קצת זמן אמר פרק א' ואח"כ פ"ב כ"ז.

לבואי בשלום החזיר פניו כמו בכ"פ, ועשה בראשו הק' לבואי כלה כמו בכ"פ, וג"כ אמר בעת שהחזיר פניו. ואמר קדיש אחר מזשליה"ש.

לשמו"ע עמד כמו קודם שמו"ע, ואח"כ אמר קדיש לאחר עלינו, וקדיש דרבנן, ואחר שגמר קדיש דרבנן הסיב א"ע (כמו לאחר התפלה בי' שבט וכ' מנ"א) ואמר לכולם גוט שבת וחזר לחדרו הק' בשעה 10.

הלך לבקר את אמו כרגיל.

[ש"פ נצו"י, כ"ג אלול]

בש"ק בבוקר בא כעשרים לאחר 7. לא נכנס לביהכ"נ.

תהלים בשעה 8:30 הביא אתו התהלים כרגיל וגם הסידור לאמר בו קדיש. לאחר

כל ספר אמר היהי רצון, ובעת שעוד לא גמר אמר קדיש ואח"כ בעת שגמר אמר היהר"צ. הנחתי הסידור אבל לא אמר [חסר] וגם בסידורו שהביא ג"כ לא אמר מה טובו.

בשעה 10:30 בערך נכנס להתפלל, הביא את השני סידורים והתניא לא הביא אתו, הניחו תניא על שלחנו אבל לא לקח אותו. בסוף הודו עשה עם ידו הק' שינגנו האדרת והאמונה ונגנו כמו בכ"פ. תפלה כמו בכ"פ. קדיש לאחר שש"י. אמר קדיש אצל הס"ת. מפטיר. ה' לבסוף קצת בכיות – שוש תשיש. אמר כל הקדישים כרגיל.

התועדות 1:30 כרגיל. עשה קידוש. שיחה א' בענין אתם נצבים היום מלקו"ת שהוא קאי על ר"ה. חילוק בין ימים? שבת בא מהמים של שבוע שעברה ויכולו השמים היינו שבא מהשבוע שעברה או ששבת הוא דמיניה מתברכין כולו יומין. ואצלנו הרי ר"ה הוא כלול בזה השבת. שיחה ה' ע"ד המשל שבלקו"ת ממלך בשדה. אח"כ מאמר ד"ה אתם נצבים היום כולכם. מאמר ארוך.

הגישו י"ש מאחרים שפך גם לתוך כוסו. מיי"ש אדום לא שפך לתוך כוסו. ועל הבקבוק של שנ"ז גורארי' נתן להרבנים שיראו אם זה כשר ועל אחדים הביט ועשה בידו בתמהון – היינו שלא יודע מה זה – וגם על יי"ש לבן של אחדים כנ"ל. ועל א' יי"ש לבן ששותים תמיד – וואדקא סמירנאף שנתן יודל קרינסקי ואח"כ שפך ממנה לכוסו היינו לאחר שאמר שהיי"ש הוא טוב, וגם טענענבוים נתן יי"ש ושפך כ"ק אד"ש לתוך כוסו – אמר להרש"ז גורארי' שהיי"ש אדום לא טוב ויותר טוב יי"ש לבן ועוד יותר טוב יין – כידוע שכ"ק מדקדק תמיד על היי"ש האדום – הרש"ז הנ"ל לקח בקבוק יין לבן שהי' עומד על השולחן ורצה ליתן לכ"ק, ואמר כ"ק א נאייער סארט וויין על היין הלבן.

נתן המפתח לחדרו לב. יוניק והלך להביא היין מרוסיא. אח"כ אמר השיחה, נתן היי"ש מרוסיא ליחזקאל הלוי בראד, שיחלק להנאספים ולהניח קצת להמלוה מלכה – כ"ק שתה כל היי"ש שהי' בכוסו מהיי"ש מרוסיא ושפך עוד תיכף ושתה.

צוה לנגן ופרצת. התחיל כי בשמחה. לאחר מנחה עשה בידו הק' שינגנו. [חסר]

יום א' האזינו, כ"ד אלול

בא 6 לאחר 12. הלך על פתח חדרו והביט על הקופסא, והלך והניח דיימ, וחזר לחדרו.

מנחה בשעה 3:15 כרגיל, הי' ב' חתנים, לסלח לנו הכה – אבל הי' איזה שינוי. בסוף חזרת הש"ץ הביט על החתנים קצת, וכשגמר הש"ץ שמו"ע הסיב תיכף הדפים לדוד ה' אורי. אח"כ הביט באמצע הסידור כנראה שזה הי' בהפרשיות האזינו (היום בערב יש שיחה לנשי חב"ד).

בערב יצא ופגש בהת' חנוכה ודיבר אתו קצת (שמעתי).

בשעה 8 אמר שיחה עבור הנש"י ובחב"ד כשבע מינוט ע"ד ר"ה ואלול. אח"כ נגשו הנשים עד איזה מינוטין קודם 9:45.

ובשעה 9:45 נכנס לתפלת ערבית. הביא אתו הסידור והסידור השני ליאצ"ט – כ"ה אלול אומר קדיש. אמר קדיש וקדיש דרבנן כרגיל. יחידות. בשעה 1:15 עזב את 770 ביחד עם חזקוב.

יום ב' האזינו, כ"ה אלול (סליחה ג')

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום 5 קודם 7. בהכנסו לסליחות הניח קצת צדקה בהקופא. (הדלת פתוחה) בשעה 7:30 גמרו הסליחות. בעת אמירת א"ל מלך הראשון עמד ולא אמר שום דבר.

בשעה 8:05 נכנס לקרה"ת, ובידו הסידור וסידור השני (ליאצ"ט). בעת הקריאה מביט הוא בהסידור שלו בהקריאה שם (הי' גם חומש שהניחו). אמר חצי קדיש לאחר הקריאה בסידורו כמו תמיד. אח"כ אמר כל הקדשים של עלינו. לקח התהלים, וכמו שהי' נראה אמר קפי' פג ואח"כ קפי' נט. ס. סא. ואח"כ אמר קדיש ואח"כ משניות וקדיש דרבנן.

הלך למקוה, ובשעה 10:45 נוסע להאהל ע"י יודל במכונתו. ובשעה 6 בערך חזר ל770 (בהלכו לנט"י הביט לתוך הביהכ"נ בהחדר שני שעמדו שם הבחורים).

מנחה לאחר 7 מינוט בערך. למנחה היו שני חתנים. לסלח לנו הכה. בסוף חזרת הש"ץ הביט והי' נוכח החתן (ל. אלעווסקי שאצלו נגמר השבוע היום בלילה), וכ"ק אד"ש הביט עוד כנראה על החתן הב' יוסף דובער כץ. אמר הש"ץ קדיש וכ"ק המש"ך להביט. אמר קדיש יתום וגם קדיש דרבנן.

ואחר קצת זמן נסע ע"י יודל שי' קרינסקי. ואח"כ בשעה 7:49 חזר ל770.

תפלת ערבית. לשמע ישראל, בעת שאמר הש"ץ והוא עוד לא הגיע, העביר ידו הק' על עיניו ועשה על זקנו כמו שעושה הרבה פעמים.

כ"ק עזב את 770 בשעה.

יום ג' האזינו, כ"ו אלול ג' דסליחות

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום כרגע לאחר 7 ונכנס תיכף לסליחות. לא הי' השטענדער רק השלחן והדלת סגרו. מנחה כרגיל.

בערב חזר כעשר לפני 8 קצת אחר שעה 9. כשנכנס ל. גראנער לכ"ק ע"ד ערבית מסר שכ"ק אד"ש יחכה על האורחים. הגיעו במטוס בשעה 10: 8.

בשעה 10: 40 נכנס כ"ק אד"ש לתפלת ערבית, הביהכ"נ למעלה היתה מלאה ביחד עם האורחים. כ"ק נכנס ושחוק קל עבר על פניו. אחר שמו"ע הביט עליהם קצת וכך איזה פעמים. חדקוב מסר שבליל ה' אור ליום ער"ה יהי' התועדות קצרה.

כ"ק עזב את 770 בשעה 12: 05 (האורחים מא"י הביאו שטענדער חדש עבור כ"ק שליט"א שעשו אותו בבית ספר למלאכה בכפר חב"ד).

יום ד' האזינו, ד' דסליחות כ"ז אלול

כ"ק בא היום 9 קודם שעה 7. בהכנסו לסליחות הניח צדקה להקופא. הסליחות אמר על השטענדער הקטן הישן (זה שעומד בחדר שע"י היכל כ"ק שליט"א) (והדלת סגרו).

בשעה 8: 01 הלך למקוה וחבילה בידו, וחזר בשעה 8: 53.

למנחה (מנחה 15: 3) נתן ג"כ צדקה. כ"ק הביט באם יש חתן ולא הי', ונכנס ממש קודם שגמר הש"ץ השמו"ע והתחיל כ"ק לאמר (תחנון?) ואמר קדיש. והביט כ"ק עוה"פ על החתן. גם הביט על השעה לאחר זה. ערבית כרגיל.

ובחמש קודם 12 עזב את 770.

יום ד' האזינו, ד' דסליחות כ"ח אלול

כ"ק אדמו"ר שליט"א בא היום 6: 45 בערך. ונכנס לסליחות בשעה 7 בדיוק. בהכנסו נתן צדקה לקרן שניאור. אמר הסליחות על השטענדער הישן (כמו אתמול) (הדלת סגרו). בעת אמירת הפזמון נראה שהוא אומר ביחד עם הש"ץ, וכמו"כ בעת אמירת שמע קולנו.

4 מינוט אחר 8 נכנס לקרה"ת כרגיל (חומש שלי). בעת שכבדו א' מהאורחים עם הגבהה וכבר הסיר המענטעלע מעל הס"ת, הזכירו אותו לברך ברכת הגומל ולקח כ"ק אד"ש המענטעלע והניח על הס"ת, המענטעלע הי' צד הראש שלה למטה – כך הניח (כי כך הי' מונח על הבימה) – ואח"כ הסיר הנ"ל עוה"פ להגבהה, ובא עוד אורח שכבדו אותו בגלילה ואמרו לו שיברך ג"כ ברכת הגומל, ולקח כ"ק עוה"פ המענטעלע והניח על הס"ת.

מנחה כרגיל. הכה לסלח לנו (הי' חתן אך מסופקני באם הביט עליו קודם שמו"ע). לאחר חזרת הש"ץ התחיל לאמר – קצת – ואמרו קדיש, אך לא הביט על החתן כמו שעושה הרבה פעמים בכגון דא.

[חסר]

התוועדות דאור ליום ו' ער"ה דשנת תשכ"ג

כ"ק נכנס בשעה 9:30, ואמר תיכף שיחה ע"ד הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

אמרו להישראלים שיאמרו לחיים ושינגנו הניגון הושיעה שהם מכיר אותו.

ההתוועדות נגמרה בערך 11:40.

ע"ד השטענדער צוה לבערל טייכמאן שיתנו לו לחיים על כוס מלא. צוה לנגן אנעים זמירות. אבינו מלכנו. לבסוף עשה ברכת על המח'י, כי בשמחה, ועשה בידו הק' והלך. שאל באם יש דאקטער עבור יאלעס. הביט עליו אח"כ איזה פעמים בפנים שוחקות.

הלך 2 קודם 2. עמדתי אני ושי"ב, ובעת יצאו עמד והביט עלינו ונגשנו, ושאל לאזאר איז דא צי ער איז שוין אוועק. וענה שי"ב ער איז שוין אוועק.

כ"ט אלול ער"ה

בא ע"י יודל. הגיע קודם 7, ובהכנסו שאל מאת ז. ג. באם הוא באה ולא שמע וחזר עוה"פ ואמר שהי' טראג (קצת) עם הפליץ וענה מילא.

סליחות למטה. הכה לכל י"ג מדות. ד' פעמים. בסוף הסליחות החזיר פניו קצת לצפון ואמר קדיש, עשה בידו הק' שינגנו ונגנו ג"פ רחמנא וביצאו עשה עוד בידו הק'.

נכנס להתפלל 8 אחר 9. לב"ש לקח הציצית בידו השמאלית לא [חסר] האצבע כמו בק"ש. ואח"כ לקח ג"כ בידו הימנית ג"כ כנ"ל, ונשק.

ער"ה לאחר התרת נדרים אמר "ישר כח א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה".

חזר מהמקוה 8:40.

11:30 נסע ע"י יודל ועוד אחדים במכוונה של חדקוב. ל. גראנער, קזארנאווסקי הזקן.

חזר מהאהל בערך 5:30, ובעוד 15 מינוט בערך הי' מנחה. ואח"כ נסע ע"י יודל. לשון הברכה:

א כתיבה וחתימה טובה דער אויבערשטער זאל געבן א כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה לכל אחד ואחת מבני ישראל אזיי ווי עס איז דאך יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת ונקראת לשבת עונג. וואס עונג איז כולל שמחה זאל זיין א שנה טובה פון שמחה ועונג ביז אין בני חיי ומזונא (רויחי?) וואס עונג איז דאך פנימי' עתיק זאל נמשך ווערן דער תענוג העליון למטה מטה וואס דאס איז דער גילוי פון משיח. ויגאלו ויולכנו קוממיות לארצנו [...] מתוך כלל ישראל אמן
כן יהי רצון

א כתיבה וחתמה טובה

השלמה ל"מכתבים מבית חיינו - תשכ"ג"

ב"ה. אור ליום ועש"ק פ' תרומה תשכ"ג

רעי יקירי הת' [...] שיחי'

שלום וברכה וכט"ס

מכתבך קבלתי היום בוקר, מסרתי הפ"ש להחברה שי', בנוגע השיחות הנה בקשתי את ישראל שי' לאבאקאוסקי כי הלא זוכר יותר ממני, הלא אתה יודע מזה בעצמך, והוא הבטיח לי ומסתמא יתן לי מחר את השיחות או ישלח אותם בעצמו, ואיזה ראשי פרקים מה שנשאר בזכרוני ארשום.

על ש"ק העבר הביא משה שי' גורקאו ילדים מבאסטאן בשני באסעס גדולים, על ש"ק יצא מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע הגמ"ח של יוחנן גארדאן שי' המצו"פ.

כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרגיל לאחר אמירת לחיים אמרו ניגון, אמר ס'איז דאך משנכנס אדר מרבים בשמחה שיאמרו נגון שמת.

השיחה הראשונה היתה בנוגע מחצית השקל, א ביסל אשווערערע שיחה.

והשיחה השני' הוא בנוגע אם כסף תלוה גו' לא תהי' לו גו', וביאר מדוע ענין הריבית כ"כ חמור עד שאינו קם בתחה"מ, וביאר כמדומה בשם רשימות הצ"צ על תהלים, שענין הנשך הוא שנושך מהקדושה ומרבה בהלעו"ז וכמאמר אין נשך בלא תרבית ואין תרבית בלא נשך, וענין של תחה"מ הו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא, ונשך הוא ההיפך מזה שמרבה בלעו"ז. ע"ד הכופר בתחה"מ שאינו קם בתחה"מ, וזה במעשיו כאלו כופר בתחה"מ. וגם ביאר ע"פ נגלה

(ואמר הגם שעכשיו שבת און שבת נגלה, אבל בד"א כשלומדים בחול, אבל כנ"ל (מקודם שהל' ריבית הוא מההלכות שמצד טעמים שונים או שלא מצד טו"ד וואס מ'לערנט דאס אמווייניקסטנס) שזוהי מההלכות שלומדים ווייניג, – ואמר ס'איז שוין א מעשה פון ח"י אלול אן, אז מ'טומלט אז מ'זאל פארפלייצן די וועלט מיט מי הדעת הטהור פון תורה בכלל און פון תורתו של בעל ההילולא בפרט, איז אין גאס אז מ'גייט ארויס זעט מען דאך כו', און אפילו אין די אייגענע ד' אמות איז נאך אויך דא א מקום פנוי שיכולים למלאות – ויה"ר אשר היות מיומא דשבת מתברכין כולוהו יומין, והי' המשמעות שמזה יהי' נמשך על כל השבוע כולה)

הדעות אם מותר ליתן מתנה לאחר ההלואה, וההלכה היא אם נתן מקודם ואח"כ הלווה א"צ להחזיר, אבל לאחר ההלואה אסור, וביאר מדוע (בודאי ישראל שי' יכתוב

כנ"ל). ובהסיום אמר שיצא מזה לפועל, שלא רק אז מ'זאל זיך ניט דארפן אנשטריינגען ביים פארבריינגען שלא יישנו, כ"א שיפעל גם על אח"כ.

המאמר התחיל ד"ה "פקודא דא דמחצית השקל" וארך כחצי שעה, ולאחר המאמר שיחה קצרה, ומסיים בה שהקטנים ובפרט הקטנים בשנים יאמרו לחיים עם ניגון של שמחה. ואמרו כולם לחיים, ואח"כ שאל על אלו שבאו מבאסטאן אם כבר אמרו כולם לחיים, ובעת הניגון האטער שטארק געמאכט מיט דער האנט.

והשיחה הד' ג"כ קצרה, ותוכנה פרסום מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים כדאשתקד, אשר העתק הפרסום ע"י המזכירות וע"י ל.ג.ס. "מצורף פה, אפשר תוכל לעשות בענין זה, ועכ"פ תוכל למסור להקטנים מברינוא – אם הולכים עדיין לבתי הכנסיות על ש"ק – שיתפרסמו ג"כ בענין זה של משלוח מנות ומתנות לאביונים. ב"ה, יום ועש"ק.

ישראל אמר לי שכתב השיחה על "אייר לעטער" והוא משלח בעצמו, מסתמא אצלו יותר ברור (לא ראיתי שלו).

אם אתה נפגש עם יצחק שי' בעלינאו מסור לו פ"ש. אבקשך אם לא קשה עליך להודיע יום הבר-מצוה של יוסף יצחק שי' לעווין (בן לייבקע פייטל'ס), ואם אתה נפגש עם לייבקע מסור לו שאיני כותב מפני שאין לי במיוחד מה לכתוב, ואתו הסליחה.

היות ועש"ק עכשיו אקצר, וכל טוב גשמי ורוחני ממך לא יבצר

מנאי חברך ידיך דושט"ת מלונ"ח

ומצפה להתראות אתך פה אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א

בקרוּב ממש בשובע שמחות

שמרי'

בודאי תודיע זמן בואך לשלו' בשעטומו"צ

פ"ש מהחברה שיחיו.

תמסור פ"ש לגיסך שי' ולכל המכירים יחיו.

הוספה

בעה"י

צ"ג תש"י לפ"ק

אחי אהובי צבי שיחי' שלום וברכה!

רייד של אחר התרת נדרים בעת הגשת הפדיונות דער אויבערשטער זאל געבען א התעוררות תשובה אמיתית און א קבלת עול מלכות שמים באמת און אין פנימיות הלב אז עס זאל אראפקומען אין א פועל ממש. דער אויבערשטער זאל רחמנות האבן עס זאלען אראפגינמען ווערען אלע העלמות והסתרים אויף תורה ועבודה די עצה איז דער אויבערשטער זאל געבען א שנה טובה ומתוקה בגו"ר בכלל ובפרט וועלען אידען טאהן וואס זיי קענען דער אויבערשטער זאל געבען אז עס זאל זיין די גאולה אמיתיית בקרוב ממש.

היינט איז א זמן וואס דער פרט דארף נכלל ווערען אין דעם כלל, אויף דעם כלל איז מען ניט מדקדק, דעם כלל גיט מען א פולע, דער כלל איז דאך גוט, ביי יעדערין איז דאך דער כלל גוט, נאר אין פרטים פעלט, בפרט היינט ער"ה דער כלל פון זמן, איז דער כלל נכלל אין כלל איז גאר גוט.

לא ישב אצל השולחן כ"א בלילה הראשונה ואז לא דבר כנהוג, רק שקודם תשליך אמר אז מען זאל זיך ניט איילען אין גיין און מען זאל זיך ניט איילען אין זינגען.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה

אחיך

דובער

מה אעשה עם השדה חמד'ס עדיין חסר לי חלק אחד.

לזכות

החתן הרב התמים שמואל הלוי ש"י

והכלה מ' חי' מושקא ת"י

שוסטערמאן

לרגל נישואיהם בשטומו"צ

ח' ניסן ה'תשפ"ד